

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	2
2. Ανάγκη για Πληροφόρηση – Εμφάνιση της δημιουργικής λογιστικής.....	8
Σκοπός της λογιστικής – Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	8
Ανάγκη για πληροφόρηση	9
Εμφάνιση δημιουργικής λογιστικής	12
3. Ανάγκη λογιστικής τυποποίησης.....	18
Υπέρ η εναντίον της λογιστικής τυποποίησης.....	18
4. Κίνητρα για δημιουργική λογιστική	27
5. Λογιστικές Αλχημείες – Τρόποι	34
Βραχυχρόνιες Επενδύσεις – Χρεόγραφα	34
Πελάτες	35
Αποθέματα	37
Πάγιο Ενεργητικό	41
Μακροχρόνιες υποχρεώσεις	49
6. Επίλογος.....	52
Βιβλιογραφία	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Εισαγωγή

“Σε ποια χώρα αναλαμβάνεται μεγαλύτερο κόστος για μια εταιρεία, όπως για παράδειγμα η Arthur Andersen, να μην εφαρμόσει τους ισχύοντες λογιστικούς κανόνες, στις ΗΠΑ ή στην Ελλάδα; Που, εκτός από τις ποινές που θα τις επιβληθούν, θα χάσει και φήμη, με αποτέλεσμα να συρρικνωθεί σημαντικά η παραγωγή των υπηρεσιών της; Μήπως μπορούμε να προβλέψουμε ότι στη χώρα μας, αν συνέβαινε κάτι αντίστοιχο, το αποτέλεσμα θα ήταν τελείως αντίθετο και αντί να έχανε πελάτες θα κέρδιζε;

Καθ. Ν. Χαριτάκης, Οικονομικός Ταχυδρόμος, 2 Φεβρουαρίου 2002, σελ. 24

Σε αυτή την εργασία εξετάζεται η έννοια της δημιουργικής λογιστικής και των λογιστικών αλχημειών. Ένας ορισμός της δημιουργικής λογιστικής είναι η διαδικασία εκείνη κατά την οποία λογιστές, χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές απεικόνισης οικονομικών αποτελεσμάτων, προσπαθούν να τροποποιήσουν ή να παραποιήσουν τα οικονομικά στοιχεία μίας επιχείρησης προς όφελος διαφόρων συμφερόντων. Όλες εκείνες οι πράξεις που οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα είναι γνωστές ως λογιστικές αλχημείες.

“Τέσσερις συγγραφείς στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο καθένας από την δική του οπτική γωνία έδωσαν τους παρακάτω ορισμούς της δημιουργικής λογιστικής:

- Ian Griffiths, γράφοντας από την σκοπιά του οικονομικού συντάκτη:

Κάθε επιχείρηση στη χώρα παραποιεί τα κέρδη της. Όλες οι οικονομικές καταστάσεις βασίζονται σε βιβλία που έχουν ήπια μαγειρευτεί ή καεί εντελώς. Τα νούμερα που παρουσιάζονται δύο φορές το χρόνο στο επενδυτικό κοινό, έχουν τροποποιηθεί για να προστατεύσουν τους ενόχους. Είναι το μεγαλύτερο κόλπο μετά τον Δούρειο Ίππο. Στην πραγματικότητα η παραπλάνηση είναι σε τέλεια κατάσταση. Είναι τελείως νόμιμο. Είναι η δημιουργική λογιστική.

- Michael Jameson, γράφοντας από την σκοπιά του λογιστή:

Η λογιστική διαδικασία έγκειται στην ενασχόληση με πολλά υποκειμενικά θέματα, επιλύοντας συγκρούσεις μεταξύ ανταγωνιστικών προσεγγίσεων στην απεικόνιση των οικονομικών γεγονότων και συναλλαγών ... αυτή η ελαστικότητα δίνει την ευκαιρία για παραποίηση, εξαπάτηση και λανθασμένη απεικόνιση. Αυτές οι δραστηριότητες – πρακτικές, από τους λιγότερο ευσυνείδητους επαγγελματίες τους είδους έχουν γίνει γνωστές ως δημιουργική λογιστική

- Terry Smith γράφοντας με την εμπειρία του ως οικονομικός αναλυτής:

Αισθανόμασταν ότι η προφανής οικονομική ανάπτυξη που εμφανίστηκαν την δεκαετία του 80 ήταν το αποτέλεσμα λογιστικών αλχημειών παρά γνήσια οικονομική ανάπτυξη, και ξεκινήσαμε να αποκαλύψουμε τις πρακτικές αυτές καθώς και να δώσουμε ζωντανά παραδείγματα επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν τέτοιες πρακτικές.

- Kamel Naser, παρουσιάζοντας μία ακαδημαϊκή άποψη, προσφέρει τον εξής ορισμό:

Δημιουργική λογιστική είναι ο μετασχηματισμός λογιστικών στοιχείων από αυτό που πραγματικά είναι σε αυτό που οι συντάκτες επιθυμούν, εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και / ή μη δίνοντας σημασία σε μερικούς από αυτούς”¹.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται αναφορά στην ανάγκη που υπάρχει πλέον στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία για σωστή και ορθή δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων. Διάφορες ομάδες (επενδυτές, διοίκηση, κράτος, πιστωτές) ενδιαφέρονται άμεσα για τον τρόπο με τον οποίο δημοσιεύονται οι οικονομικές καταστάσεις ώστε να πάρουν ανάλογες αποφάσεις σχετικά με επενδύσεις, φόρους πιστώσεις κ.α. Σε όλη αυτή την διαδικασία και εκεί που υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα ο κίνδυνος να εμφανιστούν διαφορετικοί τρόποι λογιστικής αντιμετώπισης και δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων είναι ορατός. Έτσι έκανε την εμφάνιση της η δημιουργική λογιστική που είτε εκμεταλλεύεται την ελαστικότητα των λογιστικών κανόνων είτε παραποιεί τα οικονομικά στοιχεία για να υπηρετήσει τα συμφέροντα κάποιων ομάδων (κυρίως της διοίκησης και των μετόχων μίας επιχείρησης).

Επιπλέον θα γίνει αναφορά αναλυτικότερα στους λόγους για την εφαρμογή δημιουργικής λογιστικής και το αποτέλεσμα που μπορούν να επιφέρουν στις

¹ “The Ethics of Creative Accounting”, Oriol Amat, John Blake, Jack Dowds Dec 1999, p. 3

οικονομικές καταστάσεις. Μερικοί από τους λόγους για την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών – πέρα από την χειραγώγηση της τιμής των μετοχών- είναι η εξασφάλιση καλύτερης χρηματοδότησης, καλύτερη όροι εξαγορών και συγχωνεύσεων, καλύτερες αμοιβές στελεχών ανάλογα με τα δημοσιοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα.

Οι λογιστικές διαδικασίες και λογιστικά πρότυπα καθώς η λογιστική επιστήμη αποτελεί το εργαλείο απεικόνισης λογιστικών καταστάσεων και αποτελεσμάτων που είναι άμεσα συνυφασμένες με την δημιουργική λογιστική. Θα γίνει επιπλέον μία σύντομη αναφορά σε προσπάθειες που έγιναν μέσα από διάφορες επιτροπές και μηχανισμούς που δημιουργούν και παρακολουθούν την εφαρμογή λογιστικών προτύπων και θα γίνει μία σύνδεση με την δεκαετία του 80 όπου η δημιουργική λογιστική έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία της.

Η συνεισφορά των επιτροπών που είναι επιμερισμένες με το έργο της σύνταξης λογιστικών προτύπων και λογιστικών διαδικασιών είναι "άρρηκτα συνδεδεμένη με την δεκαετία του 90 που έμεινε και γνωστή ως η δεκαετία των συμφωνιών², όπου η δημιουργική λογιστική και οι λογιστικές αλχημείες διαδραμάτισαν έναν σημαντικό ρόλο.

Η δημιουργική λογιστική και οι λογιστικές αλχημείες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που αποκομίζουν την ευημερία των επιχειρήσεων όπως αυτή εκφράζεται από την πορεία των κερδών. Οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων ιδίως αυτών που είναι εισηγμένες στα ανά τον κόσμο χρηματιστήρια είναι αυτές που επηρεάζουν επενδυτικές αποφάσεις και μπορούν να αποφέρουν πολλά κέρδη σε αυτούς που με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάσουν τα οικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων προς την μία ή άλλη κατεύθυνση. Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι πέρα από τη λογιστική των

² The decade of the Deal

συγγωνεύσεων και εξαγορών που η λογιστική απεικόνιση έχει ιδιαίτερη σημασία, παρατηρούμε ότι γενικά οι οικονομικές καταστάσεις και οι λογιστικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση τους είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες σε οποιαδήποτε μορφή «χειραγώγησης».

Στο τρίτο κεφάλαιο και σε συνέχεια των παραπάνω προβληματισμών σχετικά με την ανάγκη ή όχι λογιστική τυποποίησης θα γίνει αναφορά στα επιχειρήματα υπέρ ή κατά της λογιστικής τυποποίησης. Αναγνωρίζοντας το πρόβλημα που υπάρχει σχετικά με την δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων και στον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει η δημιουργική λογιστική με την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων θα παρουσιαστούν επιχειρήματα από την παλαιότερη και σύγχρονη βιβλιογραφία σχετικά με τον αν η λογιστική τυποποίηση λύνει ή δεν λύνει το πρόβλημα της δημιουργικής λογιστικής και των λογιστικών αλχημειών. Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι η λειτουργία των αγορών ήταν ομαλή στο στάδιο της εθελοντικής δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων και ότι η λογιστική τυποποίηση ήταν αποτελέσματα υφέσεων και χρηματοοικονομικών κρίσεων. Δεν ήταν η ίδια η φύση και οι τρόποι απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων ο λόγος της ύφεσης. Επιπλέον όσοι δεν επιθυμούν την λογιστική τυποποίηση υποστηρίζουν ότι υπάρχει υψηλό κόστος στην δημιουργία, εγκατάσταση, εφαρμογή και παρακολούθηση πολύπλοκων προτύπων των οποίων το αποτέλεσμα είναι αμφίβολο. Στην αντίπερα όχθη θα παρουσιαστούν απόψεις σχετικά με την αναγκαιότητα της λογιστικής τυποποίησης για την ομαλή λειτουργία των αγορών, την εξάλειψη της ασύμμετρης πληροφόρησης και των προβλημάτων που δημιουργεί και τέλος για την εξασφάλιση και βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε όλες εκείνες τις ενέργειες που έγιναν ώστε να περιοριστούν τα παραπάνω φαινόμενο. Θα αναφερθούμε στις διάφορες

επιτροπές και συμβούλια που έχουν συσταθεί για αυτό τον σκοπό, θα δώσουμε μία σύντομη ιστορική αναδρομή και θα αναφερθούμε στους σκοπούς αυτών των επιτροπών καθώς και στον τρόπο που συντάσσουν και δημοσιοποιούν λογιστικά πρότυπα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για λογιστικές αλχημείες και τους είδους εκείνων των λογαριασμών που επιτρέπουν στην ανάπτυξη λογιστικών αλχημειών. Ανάλογα με τα αποτελέσματα που θέλει να παρουσιάσει η διοίκηση της επιχείρησης ή τα στελέχη της επιχείρησης χρησιμοποιούνται διαφορετικοί τρόποι ώστε να τροποποιηθούν τα οικονομικά αποτελέσματα. Οι συνήθεις λογαριασμοί είναι έρευνα και ανάπτυξη, βραχυχρόνιων επενδύσεων και προμηθευτών, μερισματικής πολιτικής, πάγιου ενεργητικού, ασώματων ακινητοποιήσεων και γενικά μακροχρόνιων υποχρεώσεων, καταβεβλημένου κεφαλαίου, αποθέματα και μέθοδοι αποτίμησης παγίων και κυκλοφορούντος ενεργητικού, προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, προβλέψεις για έξοδο του προσωπικού από την υπηρεσία, και τέλος μεταβατικού λογαριασμοί ενεργητικού και παθητικού.

Τέλος στο τελευταίο και έκτο κεφάλαιο θα γίνει μία σύνοψη όλων των παραπάνω. Η ιστορία της λογιστικής, η εμφάνιση της δημιουργικής λογιστικής, οι σκοποί που εξυπηρετούνται με την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής, η ηθική της δημιουργικής λογιστικής και τέλος τρόποι αντιμετώπισης της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Ανάγκη για Πληροφόρηση – Εμφάνιση της δημιουργικής λογιστικής

Σκοπός της λογιστικής – Σύντομη ιστορική αναδρομή

Σκοπός της λογιστικής είναι να παρέχει στα ενδιαφερόμενα μέρη χρηματοοικονομικά στοιχεία για την αξιολόγηση της πορείας μίας επιχείρησης. Η ανάγκη για σωστή πληροφόρηση σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία μίας επιχείρησης είναι ιδιαίτερα σημαντική για την σωστή λήψη αποφάσεων τόσο από την διοίκηση όσο και από τα στελέχη μίας επιχείρησης όσο και για κάποιες άλλες ομάδες ατόμων οι οποίες με άμεσο τρόπο συνδέουν τις δραστηριότητες τους με την λειτουργία μίας επιχείρησης. Για τις διάφορες ομάδες συμφερόντων θα αναφερθούμε με μεταγενέστερο στάδιο της εργασίας.

Σύντομη ιστορική αναδρομή στο επάγγελμα του λογιστή βρίσκουμε στον Naser (1993). Μεταξύ άλλων αναφέρει ότι³:

«Τα πρώτα χρόνια της λογιστικής (δέκατος ένατος αιώνας) χαρακτηρίζονταν από οικειοθελείς τρόπους καταγραφής και από αποκάλυψη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Κάθε επιχείρηση είχε μεγάλη ελευθερία να αναπτύσσει όποια λογιστική μέθοδο και αρχή έκρινε ότι εξυπηρετούσε καλύτερα τις ανάγκες της. Ο λογιστής δεν μπορούσε να επηρεάσει αυτές τις αποφάσεις και σύμφωνα με τον Fitzpatrick (1939), η λογιστική συμπεριφορά ήταν μία αντίδραση στους στόχους της κάθε διοίκησης. Βιομηχανικές επιχειρήσεις, τυπικά, δεν είχαν λογαριασμούς κεφαλαίου, δεν έκαναν διαχωρισμό μεταξύ εξόδων κεφαλαίου και λειτουργικών εξόδων και αποτύγχαναν να καθορίσουν το συνολικό εισόδημα και την απόδοση των επενδύσεων.

³ Σε ελεύθερη μετάφραση, Creative Financial Accounting, Kamal H.M. Naser (1993) σελ. 7-8

Το επόμενο στάδιο χαρακτηριζόταν από μετοχική σύνθεση των επιχειρήσεων με την εμφάνιση μεγάλων επιχειρήσεων. Οι λογιστικές διαδικασίες έγιναν απαραίτητες για την παρακολούθηση της διοίκησης από τους μετόχους.

Στην συνέχεια ή ανάπτυξη των χρηματαγορών και η είσοδος των επιχειρήσεων και η διαπραγμάτευση των μετοχών τους στα χρηματιστήρια απαιτούν συνετή αποτύπωση των οικονομικών αποτελεσμάτων για την λήψη των σωστών αποφάσεων. Η απαίτηση για ρύθμιση λογιστικών κανόνων και προτύπων ήταν επίκαιρη. Ωστόσο η ρύθμιση αυτή ήταν ελαστική τόσο στην επιλογή των μεθόδων όσο και στην παρουσίαση των οικονομικών πληροφοριών. Η ελαστικότητα αυτή αφήνει την αίσθηση ότι η λογιστική είναι λιγότερο αποτελεσματική και αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λογιστικές αλχημείες».

Οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι σε αυτό το πλέον σύγχρονο και πολύπλοκο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον απαιτούν ποιο σωστή ενημέρωση ώστε να μπορέσουν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα με το καλύτερο διαθέσιμο πακέτο οικονομικών πληροφοριών.

Ανάγκη για πληροφόρηση

Η ανάγκη για σωστή χρηματοοικονομική πληροφόρηση πηγάζει από την ανάγκη του ίδιου του συστήματος για ρύθμιση των διαδικασιών λογιστικής παρακολούθησης και αποτύπωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων. Αναφορά στα διάφορα μέρη που έχουν ανάγκη για ορθή πληροφόρηση των οικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης δίνεται μεταξύ άλλων από τους Hendriksen (1982), Glautier και Underdown (1976), Foster (1986 και Harvey και Keer (1983). Σε αυτές τις ομάδες συγκαταλέγονται η διοίκηση, οι επενδυτές-μέτοχοι, οι πιστωτές, το κράτος αλλά και

οι ίδιοι οι υπάλληλοι μίας επιχείρησης. Πολλές φορές τα συμφέροντα αυτών των ομάδων είναι αντικρουόμενα και υπάρχει πιθανότητα κάποια από αυτές τις ομάδες να έχει την τάση να παραποιήσει τα λογιστικά βιβλία μίας επιχείρησης ή να μην κάνει σωστή εφαρμογή των κανόνων της λογιστικής προς ιδίον όφελος.

Η διοίκηση της επιχείρησης ενδιαφέρεται για την σωστή και άμεση χρηματοοικονομική πληροφόρηση της, έτσι ώστε να αξιολογήσει την οικονομική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης, την ορθότητα των επιλογών που έχει κάνει στο παρελθόν και την ικανότητα της να διοικεί αποτελέσματα.

Οι επενδυτές ανάλογα με την επιδιωκόμενη απόδοση και το αναλαμβανόμενο ρίσκο επενδύουν σε επιχειρήσεις και παρακολουθούν ιδιαίτερα στενά τις εξελίξεις γύρω από την επένδυσή τους. Περιμένουν επιπλέον από την λογιστική να διατυπώσει με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια τα αποτελέσματα μίας επιχείρησης ώστε να αξιολογήσουν την επένδυσή τους καθώς και να πάρουν αποφάσεις για την μελλοντική τους στάση απέναντι στην μετοχή της επιχείρησης. Αύξηση των κερδών σημαίνει αύξηση της απόδοσης του επενδυμένου κεφαλαίου μέσω της αύξησης του διανεμόμενου μερίσματος.

Οι πιστωτές μίας επιχείρησης αναλύουν τον ισολογισμό ώστε να εξακριβώσουν την πιστοληπτική της ικανότητα και στην συνέχεια να προχωρήσουν στην υπογραφή της οποιασδήποτε σύμβασης δανεισμού. Έτσι, ο ισολογισμός και τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την απόφαση των πιστωτών. Παράλληλα η πιστοληπτική ικανότητα μίας επιχείρησης όπως απεικονίζεται στα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού και στις ταμειακές της ροές αποτελούν και τον παράγοντα που καθορίζει και τους όρους δανεισμού. Μία επιχείρηση με μικρό δανεισμό έχει την δυνατότητα να δανειστεί με μικρότερο επιτόκιο από μία επιχείρηση με ήδη αυξημένο δανεισμό.

Το κράτος και οι υπηρεσίες της βασίζονται στην λογιστική πληροφόρηση ώστε να προχωρήσουν στην φορολογία των κερδών μίας επιχείρησης. Έτσι απαιτούν από τις επιχειρήσεις μία ορθή καταγραφή των χρηματοοικονομικών γεγονότων που θα εξασφαλίζουν τα απαραίτητα έσοδα για τον κρατικό προϋπολογισμό. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία του κράτους και αποφεύγεται η μεταβίβαση διαφυγόντων κερδών σε άλλες κοινωνικές ομάδες.

Τέλος οι υπάλληλοι της επιχείρησης ενδιαφέρονται για την πορεία της επιχείρησης όπως αυτή παρουσιάζεται μέσα από τα οικονομικά της στοιχεία. Μία υγιής επιχείρηση με συνεχώς αυξανόμενα έσοδα δημιουργεί ένα ασφαλέστερο περιβάλλον εργασίας. Επιπλέον μπορούν να διαπραγματευτούν με καλύτερο τρόπο τα δικαιώματά τους όσο αφορά σε αυξήσεις μισθών και παροχές, εργαζόμενοι σε μία επιχείρηση που συνεχώς αναπτύσσεται παράγοντας μεγαλύτερα κέρδη. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να διεκδικήσουν μερίδιο της ανάπτυξης.

Πολλές φορές ωστόσο τα συμφέροντα αυτών των ομάδων είναι αντικρουόμενα. Σχετικά αναφέρουμε ότι στην περίπτωση μεγάλου μερίσματος σε μία χρήση από την επιχείρηση η απόδοση των μετόχων είναι αυξημένη. Ωστόσο ένα τέτοιο γεγονός μπορεί να μειώσει την ρευστότητα και πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης και να αυξήσει το κόστος δανεισμού από την πλευρά των πιστωτών.

Τα αντικρουόμενα συμφέροντα των διαφόρων ομάδων που αναζητούν οικονομική πληροφόρηση απαιτούν μία λογιστική διαχείριση σύμφωνα με κάποιους γενικά αποδεκτούς κανόνες λογιστικής γιατί όπου υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα υπάρχει αυξημένη πιθανότητα για λογιστικής παρατυπίες, λογιστικές μεθοδεύσεις στα όρια της νομιμότητας και λογιστικές αλχημείες. Η ανάγκη αυτή για λογιστικά πρότυπα έρχεται να καλυφθεί από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών

Προτύπων με την έκδοση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για την οποία θα αναφερθούμε στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας.

Εμφάνιση δημιουργικής λογιστικής

Η εμφάνιση της δημιουργικής λογιστικής είναι απόρροια των αντικρουόμενων συμφερόντων μεταξύ διαφόρων ομάδων που έχουν κέρδος από την παραποίηση των λογιστικών στοιχείων και από την χρήση λογιστικών αλχημειών. Κάθε ομάδα για διαφορετικούς λόγους επιθυμεί έναν διαφορετικό τρόπο απεικόνισης των οικονομικών στοιχείων ώστε να διασφαλίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα της. Πριν αναφερθούμε στα κίνητρα για την εμφάνιση της δημιουργική λογιστικής και τις γενικότερες μεθόδους που χρησιμοποιούνται για «μαγείρεμα» των οικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης θα δώσουμε και άλλους ορισμούς της δημιουργικής λογιστικής έτσι όπως παρουσιάστηκαν στην διεθνή βιβλιογραφία και τα μεταφέρουμε συνοπτικά από τον Β.Φ. Φίλιο (2003)

«Τέσσερις μελέτες στην Μεγάλη Βρετανία έχουν επιλεγεί προκειμένου να δειχθεί αυτό. Βέβαια η κάθε μία από αυτές διερευνά το ζήτημα από μία συγκεκριμένη δική της οπτική γωνία.

Στην μελέτη του ο Naser (1993, σελ. 2) ορίζει την δημιουργική λογιστική ως ένα μετασχηματισμό των λογιστικών ποσών από το τί αυτά πραγματικά είναι στο τι θα ήθελαν μερικοί να παρουσιάσουν, εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και / ή αγνοώντας μερικούς ή όλους από αυτούς. Αυτός επίσης ισχυρίζεται ότι η ελευθερία επιλογής που παρέχεται από το Αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας. Εν τούτοις, στην έκταση

που αυτή η επιλογή εξακολουθεί να προσφέρεται για κατάχρηση θα υπάρχει δημιουργική λογιστική.

Ο JaIneson (1988, σελ. 7) γράφει ότι οι λογιστικές διεργασίες αποτελούνται από σχέσεις και αντιμετώπιση πολλών ζητημάτων κρίσεως καθώς επίσης από αποφάσεις επί αντιθέτων και μεταξύ τους ανταγωνιστικών προσεγγίσεων στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων χρηματοοικονομικών γεγονότων και συναλλαγών. Αυτός υποστηρίζει ότι αυτές δημιουργούν την υποκειμενικότητα καθώς επίσης την ανάγκη για κρίση, χαρακτηριστικά που συνιστούν την μεγάλη δύναμη της λογιστικής και ταυτοχρόνως, την μεγάλη αδυναμία της. Ενώ, από την μία μεριά, αυτή χρειάζεται να παραμείνει ευέλικτη αρκετά ούτως ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει μία μεγάλη ποικιλία καταστάσεων και να τις αντιπροσωπεύει με ακρίβεια στους λογαριασμούς, από την άλλη μεριά αυτή η ευελιξία παρέχει ευκαιρίες για παραποιήσεις, απάτες και λανθασμένες απεικονίσεις. Αυτές οι δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται από λιγότερο ευσυνείδητα στοιχεία του λογιστικού επαγγέλματος, έχουν γίνει γνωστές ως "δημιουργική λογιστική".

Ο Ian Griffiths (1986, σελ.1) έχει μια δριμύτερη θεώρηση του θέματος αφού ισχυρίζεται ότι κάθε εταιρεία στην χώρα του (Μεγάλη Βρετανία) παίζει κατά κάποιο τρόπο με τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευομένων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν μαγειρευθεί με προσοχή ή πλήρως ωραιοποιηθεί. Τα στοιχεία που δίδονται δύο φορές τον χρόνο στο επενδυτικό κοινό, έχουν όλα αλλαχθεί προκειμένου να διαφυλαχθεί ο ένοχος. Αυτή η εξαπάτηση γίνεται με τέλειο τρόπο ούτως ώστε να είναι πλήρως νόμιμη και καλείται δημιουργική λογιστική.

Ο Terry Smith (1996), ο οποίος έγινε γνωστός με το βιβλίο του Accounting for Growth, έλαβε μια παρομοίως απαισιόδοξη άποψη όταν αυτός ισχυρίζεται ότι όλοι αισθανθήκαμε πως μέγα μέρος από την ανάπτυξη των κερδών η οποία συνέβη

την δεκαετία του 1980 ήταν το αποτέλεσμα συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων παρά αληθούς οικονομικής ανάπτυξης. Αυτός επεξηγεί με παραδείγματα από την πραγματικότητα τις τεχνικές που μεταχειρίστηκαν στην πράξη μερικές από τις ένοχες εταιρείες.

Επιπλέον οι Francis, Schipper & Vincent (2001) μελέτησαν την επίδραση της ανακοίνωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων στην συμπεριφορά των επενδυτών καθώς και τις αντιδράσεις των επενδυτών σε δημοσιεύσεις μελετών επενδυτικών οίκων. Τα αποτελέσματα τους δείχνουν ότι υπάρχει κυρίως θετική σχέση μεταξύ των δημοσιεύσεων (οικονομικών αποτελεσμάτων από τις εταιρείες και αναφορών από τους επενδυτικούς οίκους) και των αντιδράσεων των επενδυτών.

Οι Decho & Sloan (1991) εξέτασαν την τάση των διευθυντών των επιχειρήσεων κατά το τελευταία έτος διοίκησης τους να μειώνουν τα έξοδα λειτουργίας της επιχείρησης και να αυξάνουν το βραχυχρόνιο κέρδος τους. Για τον σκοπό αυτό εξέτασαν τα έξοδα που αφορούν κυρίως έρευνα και ανάπτυξη. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι επειδή η αποζημίωση τους κυρίως υπολογίζεται από τα κέρδη του τελευταίου έτους υπάρχει η τάση να προβαίνουν σε προγράμματα μείωσης ή συγκράτησης του κόστους ερευνών και ανάπτυξης ώστε να αυξήσουν τα βραχυχρόνια κέρδη της επιχείρησης.

Πέρα από τους ερευνητές στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο John Fielding (1996), από την Αυστραλία επίσης παρουσίασε ότι η δημιουργική λογιστική συνίσταται στην παραγωγή κερδών εκεί όπου δεν υπάρχουν τέτοια στην πραγματικότητα. Αν και αυτό μπορεί μερικές φορές να γίνεται κατά τρόπο ο οποίος να μην βρίσκεται σε συμφωνία με λογιστικά πρότυπα, στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγεται παραποίηση ή κατάχρησή τους.

Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειώσουμε με βάση τους προαναφερθέντες ορισμούς ότι η δημιουργική λογιστική συνδέεται απ' ευθείας με τον χειρισμό λογιστικών προτύπων. Ειδικότερα, οι Arnat, BJake και Oliveras (1999) προσθέτουν ότι η διάδοση της δημιουργικής λογιστικής είναι ιδιαίτερος αξιοσημείωτη στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σύγκριση με:

α) Τις χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης όπως η Γαλλία, Γερμανία ή Ισπανία όπου η παράδοση του Ρωμαϊκού Δικαίου υπάρχει ισχυρά και οι λογιστικοί κανόνες δεν επιτρέπουν ελαστικότητα η οποία καθιστά ικανό τον λογιστή να κάνει επιλογές που τον ευνοούν.

β) Τις ΗΠΑ, όπου η παράδοση άγραφων νόμων (εθιμικού δικαίου) υπάρχει όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά ο υψηλός κίνδυνος και το υψηλό κόστος ενδεχόμενου δικαστικού αγώνα έχουν οδηγήσει το λογιστικό επάγγελμα στην διαμόρφωση συμπεφωνημένων, πολύ λεπτομερών διαδικασιών οι οποίες αποτελούν βάση για τυχόν δίκη. Αντιθέτως ο κίνδυνος δικαστικού αγώνα για τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ μικρότερος στο Ηνωμένο Βασίλειο.»⁴

Πως όμως οδηγηθήκαμε στην ραγδαία ανάπτυξη της δημιουργικής λογιστικής; Το κομβικό σημείο για την ανάπτυξη της δημιουργικής λογιστικής βρίσκεται στην δεκαετία του 1980 με την ραγδαία ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και την άρση των περιορισμών των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μεταξύ των κρατών που οδήγησε σε μεγάλες συγχωνεύσεις και εξαγορές. Εκεί πραγματικά διαπιστώθηκε η σημασία των οικονομικών καταστάσεων και το κέρδος ή την ζημιά που μπορεί να έχει μία επιχείρηση από λανθασμένη εφαρμογή των λογιστικών διαδικασιών.

Ο Terry Smith (1996) αναφέρει για την δεκαετία του 80:

⁴ Δημιουργική Λογιστική Β.Φ. Φύλιος (2003)

« Η οικονομική ανάπτυξη και η Θατσερική απελευθέρωση των αγορών, σε συνδυασμό με τις ανοδικές τάσεις στις αγορές μετοχών και στην εύκολη πρόσβαση στον δανεισμό ήταν τα συστατικά που οδήγησαν σε μία έξαρση στις εξαγορές και συγχωνεύσεις, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Όλα αυτά δημιούργησαν μία κατάσταση η οποία έμεινε γνωστή ως η δεκαετία των συμφωνιών. Στους πρωταγωνιστές της εποχής, πολλοί από τους οποίους έχουν ήδη πέσει είναι και ο Donald Trump.

Πρωτοστάτης αυτής της κατάστασης ήταν μία κυβερνητική επιτροπή για την ελευθερία των αγορών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα στην άρση των περιορισμών στην διακίνηση κεφαλαίου η οποία βοήθησε στην αύξηση των διασυνοριακών επενδύσεων και εξαγορών. Η άρση αυτών των περιορισμών οδήγησε και στην εξαφάνιση των παραδοσιακών χρηματιστηριακών εταιριών και στην αντικατάστασή τους από επενδυτικούς οίκους με οργανωμένα τμήματα παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις. Αυτό είναι ένα σημαντικό γεγονός αν αναλογιστούμε ότι αναμφίβολά πολλές από τις εξαγορές και συγχωνεύσεις κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 80 πραγματοποιήθηκαν στα γραφεία αυτών των τμημάτων στο Λονδίνο.

Σε άλλο σημείο ο Terry Smith αναφέρει:

«..... πιθανόν, η πιο σημαντική λέξη στον κόσμο των επιχειρήσεων είναι το «Όχι» όταν λέγεται σε έναν πελάτη για να εξηγήσουμε τους λόγους γιατί δεν θα είναι επιτυχημένη μία συμφωνία ή γιατί αυτό το σχέδιο δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Αλλά είναι και η λέξη που μπορεί να στοιχίσει τους πελάτες μίας εταιρίας αφού κανένας επιχειρηματίας δεν επιθυμεί να ακούσει αυτή την λέξη..... Δεν είναι έκπληξη ότι μερικές από τις πιο θεαματικές αποτυχίες προήλθαν από τα νεοϊδρυθέντα τμήματα επιχειρήσεων για παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών παρά από τους

παραδοσιακούς παίκτες εξαγορών και συγχωνεύσεων. Τα τμήματα αυτά ήταν πρόθυμα να δικαιολογήσουν την ύπαρξη τους»⁵

Μέσα σε όλο αυτό το σκηνικό η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και οι κίνδυνοι για επιθετικές εξαγορές δεν άφηναν περιθώρια για εφησυχασμό. Την δεκαετία του 80 κανένας δεν ήταν ασφαλής από την τραχύτητα των αγορών. Σε όλο αυτό το σκηνικό πίεσης για αύξηση των αποδόσεων και δημιουργία υπεραξίας, την ταυτόχρονη απελευθέρωση των χρηματαγορών και τους ασαφείς λογιστικούς κανόνες οι λογιστικές πρακτικές έμπαιναν σε δεύτερη μοίρα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί αυτό της εταιρείας Enron, του έβδομου μεγαλύτερου εργοδότη στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Μέσα σε 15 χρόνια κατάφερε από το πουθενά να γίνει μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Αμερική. Οστόσο όλα αυτά βασιζόνταν σε μία μεγάλη απάτη. Σε αυτό το διάστημα η εταιρεία δημοσίευε ψευδή στοιχεία σχετικά με τα οικονομικά της αποτελέσματα και τα στοιχεία της. Συμμετοχή στο σκάνδαλο είχε και η εταιρεία συμβούλων-ελεγκτών Arthur-Andersen οι οποίοι πιστοποιούσε την ορθότητα αυτών των οικονομικών καταστάσεων. Όταν έγινε γνωστή η απάτη, η εταιρεία οδηγήθηκε σε χρωκοπία.

Ένα δεύτερο παράδειγμα είναι αυτό της έβδομης μεγαλύτερης εταιρείας στην Ιταλία, της εταιρείας παραγωγής τροφίμων Parmalat. Στη περίπτωση αυτή η επιχείρηση είχε δημιουργήσει πολλές επιχειρήσεις οι οποίες έδιναν οικονομικά κέρδη στην μητρική εταιρεία. Με αυτό τον τρόπο η Parmalat δημιούργησε μία φούσκα κερδών. Συμμέτοχη και σε αυτή την περίπτωση ήταν η ελεγκτική εταιρεία Grant Thornton.

⁵ Accounting for Growth, Terry Smith (1996)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Ανάγκη λογιστικής τυποποίησης

Υπέρ η εναντίον της λογιστικής τυποποίησης

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε συνοπτική αναφορά στο λογιστικό επάγγελμα και στην ανάπτυξη του, στην τάση που έχουν διάφορες ομάδες να θέλουν να επηρεάσουν τα οικονομικά στοιχεία μίας επιχείρησης καθώς και αυτών που επιθυμούν ορθή και αντικειμενική λογιστική αποτύπωση των οικονομικών στοιχείων.

Στο παρόν κεφάλαιο θα κάνουμε μία σύντομη ιστορική αναδρομή για να εκθέσουμε τις απόψεις υπέρ ή κατά της λογιστικής τυποποίησης. Προηγούμενοι αναλυτές (Benston, 1969,1973;Dillon 1977) ισχυρίστηκαν ότι η χρηματοοικονομική πληροφόρηση στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ήταν επαρκής. Ο Dubis και Neimark (1982) επίσης δήλωναν ότι ή εθελοντική αποκάλυψη οικονομικών στοιχείων πριν το 1933-1934 παρέχει αποδείξεις ότι οι υπάρχοντες μηχανισμοί ήταν επαρκείς ώστε να διασφαλίσουν μία ροή πληροφοριών επαρκή για τους επενδυτές.

Στην αντίπερα όχθη ο Flynn (1934), υποστηρίζει ότι πολλές αναφορές της δεκαετίας του 40 μας παρέχουν στοιχεία για πρακτικές λογιστικών αλχημειών κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 20. Ο Chatfield (1977) έδειξε ότι πολλές επιχειρήσεις απότυχαν να παρουσιάσουν σωστές μεθόδους απόσβεσης, να ξεχωρίσουν αποθέματα από απαιτήσεις, και απέτυχαν να δημοσιεύσουν επαρκείς μεθόδους σχετικά με την αποτίμηση των αποθεμάτων τους καθώς και την φύση των αποθεμάτων τους.

Παρατηρούμε από τις παραπάνω αναφορές ότι υπήρχαν διαφορούμενες απόψεις σχετικά με την επάρκεια της απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων. Οι διαφορετικές αυτές απόψεις συνεχίζουν να υπάρχουν και στην σημερινή εποχή. Λόγω όμως της ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και της σημαντικότητας των χρηματαγορών για όλη την κοινωνία το πρόβλημα για λογιστική τυποποίηση γίνεται ακόμα πιο έντονο. Συνοπτική παράθεση των επιχειρημάτων υπέρ ή κατά της λογιστικής τυποποίησης παρουσιάζεται από τον Naser (1993) την οποία και παραθέτουμε:

Ο Naser μεταφέροντας την σύγχρονη βιβλιογραφία πριν αναφερθεί στα υπέρ και κατά της λογιστικής τυποποίησης παραθέτει παραδείγματα προηγούμενων ερευνητών, ότι η διαδικασία της λογιστικής τυποποίησης είναι μία καθαρά πολιτική πράξη. Συγκεκριμένα, ο Horwood και Page (1987) τονίζουν ότι η λογιστική τυποποίηση στο Ηνωμένο Βασίλειο επηρεάζεται από την οπτική γωνία αυτών που προετοιμάζουν τις οικονομικές καταστάσεις και δεν λαμβάνουν υπόψιν την άποψη άλλων. Παράλληλα μεγάλος αριθμός μικρότερων επιχειρήσεων χρησιμοποιεί τις αδυναμίες των λογιστικών προτύπων προς όφελος τους. Επιπλέον προειδοποιούν ότι η έλλειψη συμμόρφωσης με λογιστικούς κανόνες θέτει σε κίνδυνο την αξιοπιστία του ίδιου του επαγγέλματος των λογιστών. Στην περίπτωση αυτή έχουμε αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ κοινωνικών ομάδων.

Ο Horngren (1972) και ο Gerboth (1973) έδειξαν ότι σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου έχει γίνει λογιστική τυποποίηση, αυτή είναι μία πολιτική πράξη. Επιπλέον ο Gerboth τονίζει ότι η πολιτικοποίηση της λογιστικής τυποποίησης δεν είναι μόνο αναπόφευκτη αλλά, όταν η διαδικασία της λογιστικής τυποποίησης απαιτεί δημόσια συναίνεση και αποδοχή, τα θέματα που πραγματεύεται δεν είναι τεχνικά αλλά πολιτικά. Οι δύο αυτές απόψεις αποκτούν σημασία όταν εξετάσουμε τον

αντίκτυπο της λογιστικής τυποποίησης από την σκοπιά της κοινωνικής ευημερίας. Οι απόψεις που παρατίθενται υπέρ η κατά της λογιστικής τυποποίησης έχουν ως εξής:

Οι υπέρμαχοι της λογιστικής τυποποίησης πιστεύουν ότι η αποτυχία των αγορών μπορεί να βελτιωθεί μέσα από λογιστική τυποποίηση. Με άλλα λόγια πιστεύουν ότι οι αγορές αποτυγχάνουν επειδή υπάρχει πρόβλημα σωστής πληροφόρησης και έτσι δεν επιτυγχάνεται αναδιανομή πλούτου μέσα από την ομαλή λειτουργία των αγορών. Ο Burton (1974) έδειξε ότι η αποτυχία της λογιστικής πληροφόρησης υπάρχει επειδή η παροχή πληροφοριών μέσα από τις οικονομικές καταστάσεις είναι ανεπαρκής και λειτουργεί προς όφελος μίας ομάδας και εις βάρος μίας άλλης. Ο Watts και Zimmerman (1986) ωστόσο υποστήριξαν ότι αυτή η αποτυχία των αγορών δεν έχει γίνει αποδεκτή από τους αναλυτές καθώς είναι ιδιαίτερα δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να δοθεί σαφείς ορισμός τι είναι σωστή και αντικειμενική πληροφόρηση και αυτός να γίνει αποδεκτός από όλες τις πλευρές. Ο Solomon (1978) πιστεύει ότι οι υπεύθυνοι για την λογιστική τυποποίηση πρέπει να εστιάζουν στην ακριβή λογιστική απεικόνιση των υποκείμενων φυσικών πράξεων και να παραμερίσουν οποιαδήποτε οικονομική συνέπεια. Ωστόσο κάθε προσπάθεια λογιστικής τυποποίησης θα έχει αποτελεσματικότητα στο μέτρο που ο νομοθέτης δεν επιτρέπει επαχθή αναδιανομή.

Επιπλέον, οι υπέρμαχοι της λογιστικής τυποποίησης πιστεύουν ότι αυτή οδηγεί σε βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και υπευθυνότητας. Ωστόσο ο Bentson (1983) εξέτασε την χρησιμότητα των λογιστικής τυποποίησης μέσα από το πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης και υπευθυνότητας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα λογιστικά πρότυπα δεν διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης λόγω της δυσκολίας να βρεθούν αξιόπιστα κριτήρια μέτρησης της. Παράλληλα επισήμανε όμως ότι τα λογιστικά πρότυπα είναι

χρήσιμα στο να εξακριβωθεί αν γίνεται αποδοτική χρήση του κεφαλαίου των μετόχων από της διοικήσεις τους. Σε αυτό το σημείο αναφέρουμε ότι το επιχείρημα του Benston (1983) με κανέναν τρόπο δεν μειώνει την αξία των λογιστικών προτύπων και επιπλέον παρατηρούμε, ότι σήμερα, όλο και περισσότερες επιχειρήσεις αναγνωρίζουν την κοινωνική τους αποστολή και ευθύνη.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας γύρω από τον οποίο έχει επικεντρωθεί η ανάγκη λογιστικής τυποποίησης είναι η ασύμμετρη πληροφόρηση. Η υπέρμαχοι της λογιστικής τυποποίησης πιστεύουν ότι η θεσμοθέτηση λογιστικών προτύπων οδηγεί στην μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης. Ο Collins (1975) εξέτασε κατά πόσο πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες γραμμές παραγωγής προϊόντων μεγάλων εταιρειών οδηγεί σε επαλήθευση των συνολικών αποτελεσμάτων. Στην έρευνα του αυτή βρήκε ότι όποιος είχε την συγκεκριμένη πληροφόρηση σε σχέση με τους υπόλοιπους επενδυτές που είχαν γενική πληροφόρηση μπορούσε να είχε μεγαλύτερες αποδόσεις. Έτσι συμπεραίνει ότι η λογιστική τυποποίηση στην παραγωγή οδηγεί σε μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης. Στην αντίπερα όχθη όσοι είναι κατά της λογιστικής τυποποίησης θεωρούν ότι η περίοδος πριν την τυποποίηση ήταν επαρκής και ότι η τυποποίηση ήταν προϊόν ύφεσης στην οικονομία και χρηματοοικονομικών κρίσεων.

Ένα επιπλέον επιχείρημα κατά της λογιστικής τυποποίησης είναι τα διάφορα έμμεσα και άμεσα κόστη για την εφαρμογή και παρακολούθηση της λογιστικής τυποποίησης. Τα κόστη αυτά διακρίνονται σε έμμεσα και άμεσα και σχετίζονται τα άμεσα με όλες εκείνες τις διαδικασίες και ενέργειες που είναι απαραίτητες να γίνουν ώστε να υπάρχει συμβατότητα και εναρμονισμός με τα λογιστικά πρότυπα. Τα έμμεσα κόστη σχετίζονται με την επίδραση της εφαρμογής των προτύπων στις αποφάσεις σχετικά με επενδύσεις και χρηματοδοτήσεις. Αυτό σχετίζεται με την

επίδραση που μπορεί να έχει η εφαρμογή των προτύπων. Οι απαιτήσεις που προβάλλει η εφαρμογή των λογιστικών προτύπων απαιτεί την χρησιμοποίηση νέων πολιτικών σχετικά με την διαδικασία μίας επιλογής. Αυτές οι νέες τακτικές πέρα από το κόστος εφαρμογής τους πολλές φορές απαιτούν και υψηλό κόστος διαχείρισης. Το επιχείρημα αυτό μπορεί όντως να έχει βάσει στο ότι η εφαρμογή των λογιστικών προτύπων έχει υψηλό κόστος και ότι είναι δύσκολα μετρήσιμο το κοινωνικό και εταιρικό όφελος.

Τα προηγούμενα επιχειρήματα υπέρ η κατά της λογιστικής τυποποίησης κλίνουν σε σημαντικό βαθμό υπέρ της λογιστικής τυποποίησης. Επιπλέον επιχειρηματολογία υπέρ της λογιστικής τυποποίησης μας παρέχει ο Taylor και Turley (1986) είτε τονίζοντας περισσότερο τις αδυναμίες των παραπάνω επιχειρημάτων κατά της λογιστικής τυποποίησης είτε παρουσιάζοντας επιπλέον επιχειρήματα. Συγκεκριμένα:

Οι χρηματοοικονομικές αγορές είναι σίγουρο ότι θα καταρρεύσουν στην περίπτωση έλλειψης λογιστικών κανόνων. Η έλλειψη επαρκούς, αντικειμενικής και συμμετρικής πληροφόρησης για όλες τις πλευρές θα οδηγήσει σε αποτυχία τις αγορές αφού δεν θα μπορούν να εξασφαλίσουν τους ίδιους όρους για όλους τους παίκτες. Οι αγορές μπορούν να λειτουργήσουν μόνο κάτω από ένα καθαρά διατυπωμένο σύμπλεγμα λογιστικών κανόνων και νόμων που διέπουν τις εμπορικές συναλλαγές.

Τα παραπάνω συνοψίζονται στο πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης που μπορεί να καταστήσει την λειτουργία των χρηματαγορών άκρως προβληματική και επιπλέον να αυξάνει ακόμα περισσότερο το διαχειριστικό κόστος για την λήψη των σωστών αποφάσεων, είτε είναι επενδυτικού χαρακτήρα (μετοχές, επενδύσεις για ανάπτυξη) είτε αφορά το κόστος εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου, είτε αφορά τους ελέγχους από το κράτος για εξασφάλιση των φορολογικών του εσόδων. Μερικοί

υποστηρίζουν ακόμα ότι η ελλιπής δημοσίευση λογιστικών καταστάσεων μπορεί ακόμα και να επηρεάσει αποφάσεις σχετικά με την κατανάλωση, τις αποταμιεύσεις και επενδύσεις, τις δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού και να οδηγήσει σε λάθος αποφάσεις που επηρεάζουν και τα μακροοικονομικά στοιχεία μίας οικονομίας.

Επιπλέον υποστήριξαν ότι η έλλειψη λογιστικών κανόνων οδηγεί σε εξωτερικές οικονομίες στις χρηματαγορές και σε διαρθρωτικά προβλήματα υπέρ τους ενός ή άλλου τομέα.

Τα παραπάνω επιχειρήματα σχετικά με την λογιστική μας έδωσαν μία εικόνα σχετικά με τα υπέρ και κατά τις εφαρμογές λογιστικών κανόνων. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι παρόλο που υπάρχουν όντως προβλήματα που πηγάζουν από την διαδικασία της λογιστικής τυποποίησης όπως υψηλό κόστος εφαρμογής και διαχείρισης, τα πλεονέκτημα εντούτοις είναι πολλαπλάσια. Η λύση μάλλον βρίσκεται μάλλον κάπου στην μέση, με υποχρεωτική εφαρμογή λογιστικών προτύπων με τέτοιο τρόπο όμως, που να επιτυγχάνει την διαφάνεια στην δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων χωρίς όμως να δημιουργεί υπέρμετρες αγκυλώσεις και κόστος κατά την εφαρμογή αυτών των προτύπων.

Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων [International Accounting Standards Committee - IASC] συστάθηκε στις 29 Ιουνίου 1973, ύστερα από συμφωνία των Λογιστικών Σωμάτων της Αυστραλίας, του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, της Ολλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και Ιρλανδίας και των ΗΠΑ. Η αρχική αυτή συμφωνία αναθεωρήθηκε το Νοέμβριο του 1982, οπότε υπεγράφη και το αναθεωρημένο καταστατικό της IASC. Στη διάσκεψη του Εδιμβούργου (Σκωτία) που έγινε το Μάιο του 2000 τα μέλη της IASC ενέκριναν τη νέα οργανωτική δομή της που έχει ως εξής:

- Επίτροποι (Trustees)

19 μέλη από διάφορες χώρες και με διαφορετικό επαγγελματικό και λειτουργικό υπόβαθρο.

- Επιτροπές με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:
 - να διορίζουν τα μέλη του Συμβουλίου, της Μόνιμης Επιτροπής Διερμηνειών και του Συμβουλευτικού Συμβουλίου,
 - να καταγράφουν την αποτελεσματικότητα του Συμβουλίου
 - να εγκρίνουν τον προϋπολογισμό, και
 - να τροποποιούν το καταστατικό.

Τον Απρίλιο του 2001, η IASC μετονομάστηκε σε International Accounting Standards Board, για εναρμόνιση της επωνυμίας της με την επωνυμία της περίφημης αντίστοιχης αμερικάνικης οργάνωσης Financial Accounting Standards Board (FASB).

Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA) συνέστησε ήδη από το 1938 το Committee of Accounting Procedures με σκοπό να περιορίσει τις διαφορές και ασυνέπειες που παρατηρούνταν στη λογιστική πρακτική.

Το 1959 το παραπάνω όργανο αντικαταστάθηκε από το Accounting Principles Board, το οποίο εξέδωσε μεγάλο αριθμό Opinions, με τα οποία δόθηκαν εύστοχες λύσεις επί πολλών σοβαρών λογιστικών θεμάτων.

Από 1 ης Ιουλίου 1973 λειτουργεί το Financial Accounting Standards Board (FASB), τα στελέχη του οποίου είναι CPAs, ακαδημαϊκοί καθηγητές και έμπειρα στελέχη της πράξης. Στόχος του FASB είναι η καθιέρωση standards λογιστικής και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Το FASB έχει εκδώσει μέχρι σήμερα ένα σημαντικό αριθμό διακηρύξεων, που χαρακτηρίζονται ως:

- Statements of Financial Standards. Το FASB εκδίδει Statements αντί για Opinions που εξέδιδε το Accounting Principles Board. Μ' αυτά προσδιορίζονται οι λογιστικές αρχές και διαδικασίες (καλούμενα standards). Τα Statements έχουν την ίδια δύναμη με τα Opinions.
- Ερμηνείες. Μ' αυτά ερμηνεύονται τα Opinions που έχουν ήδη εκδοθεί από τα ARB και APB και Statements που έχουν εκδοθεί από το ίδιο το FASB.
- Statements of Financial Accounting Concepts. Αυτά στοχεύουν να θέσουν σε εφαρμογή σημαντικές αντιλήψεις στις οποίες στηρίζονται τα standards λογιστικής και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων.

Σκοποί της IASC

Οι σκοποί της IASC, όπως τίθενται στο Καταστατικό της είναι:

(α) Να διαμορφώνει και να δημοσιεύει για το ευρύτερο κοινό Λογιστικά Πρότυπα, που πρέπει να τηρούνται κατά την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και να προωθεί την παγκόσμια αποδοχή και τήρηση τους, και

(β) Να εργάζεται γενικά για τη βελτίωση και την εναρμόνιση των κανόνων, των λογιστικών προτύπων και των διαδικασιών αναφορικά με την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Υποχρεώσεις των μελών της IASC

Τα μέλη της IASC υποχρεούνται να υποστηρίζουν το έργο της και οφείλουν:

A. να δημοσιεύουν στις χώρες τους τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, που γίνονται αποδεκτά για δημοσίευση από το Συμβούλιο της IASC

Β. να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου:

Γ. να εξασφαλίζουν ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται από κάθε ουσιώδη άποψη με τα Δ.Λ.Π και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης αυτής,

Δ. να πείθουν τις Κυβερνήσεις και τα όργανα της λογιστικής τυποποίησης για το ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να συμμορφώνονται με τα Δ.Λ.Π από κάθε ουσιώδη άποψη,

Ε. να πείθουν τις αρχές που ελέγχουν τα χρηματιστήρια αξιών και την εμπορική και βιομηχανική κοινότητα, ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να συμμορφώνονται προς τα Δ.Λ.Π από κάθε ουσιώδη άποψη και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης αυτής,

ΣΤ. να εξασφαλίζουν ότι οι ελεγκτές είναι ικανοποιημένοι για το ότι οι οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται με τα Δ.Λ.Π από κάθε ουσιώδη άποψη,

Ζ. να ενθαρρύνουν την αποδοχή και την τήρηση των Δ.Λ.Π διεθνώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. Κίνητρα για δημιουργική λογιστική

Τα κίνητρα για δημιουργική λογιστική συνοπτικά έχουν ως εξής:

- Αποτίμηση σε εξαγορές και συγχωνεύσεις

Στην περίπτωση αυτή μπορούν να επηρεαστούν τα οικονομικά στοιχεία της υπό συγχώνευσης εταιρεία με σκοπό την εμφάνιση κερδών στο μέλλον από την εταιρία που εξαγοράζει

- Πραγματοποιημένο κέρδος

Με αυτό τον τρόπο λογιστικοποιούνται κέρδη της επιχείρησης σε διαφορετικές χρονιές από ότι πραγματοποιήθηκαν με σκοπό να οδογηθούν τα κέρδη προς συγκεκριμένη κατεύθυνση.

- Διαχείριση κερδών

Αφορά λογιστικές αλχημείες που έχουν σκοπό την αύξηση των αμοιβών των στελεχών των επιχειρήσεων καθώς και τον επηρεασμό των μετοχών της μίας επιχείρησης.

- Μεγάλα λουτρά

Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι η επιχείρηση να γράψει όσες περισσότερες ζημίες μπορεί σε μία χρήση που ήταν ήδη επιβαρυνμένη ώστε να μπορέσει σε επόμενες χρήσης να εμφανίσει περισσότερα κέρδη

- Εξομάλυνση κερδών

Με τον τρόπο αυτό η επιχείρηση μεταφέρει κέρδη από την μία χρήση στην άλλη ώστε να μπορεί να παρουσιάζει μία σταθερή ανάπτυξη

Αποτίμηση σε εξαγορές και συγχωνεύσεις

Έχοντας κάνει μία αναδρομή στην λογιστική και στην εμφάνιση της δημιουργικής λογιστικής θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στα κίνητρα για την χρήση δημιουργικής λογιστικής καθώς και σε κάποιους γενικούς τρόπους με τους οποίους επιχειρήσεις μπορούν να εκμεταλλευτούν την απεικόνιση των οικονομικών τους στοιχείων όπως αυτή πραγματοποιείται μέσα από τις λογιστικές πρακτικές.

Όπως ήδη αναφέραμε παραπάνω οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που πραγματοποιούνταν κατά την δεκαετία του 80 απαιτούσαν πληροφόρηση σχετικά με τις αξίες των επιχειρήσεων προς συγχώνευση. Οι δύο αποδεκτές μέθοδοι για την λογιστική των συγχωνεύσεων και εξαγορών είναι αυτή της λογιστικής της εξαγοράς και αυτή της λογιστικής της συγχώνευσης.

Σύμφωνα με την μέθοδο της λογιστικής της εξαγοράς όλα τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της εξαγοραζόμενης επιχείρησης πρέπει να μεταφερθούν στα βιβλία της επιχείρησης που εξαγοράζει. Για τον σκοπό αυτό πρέπει να αποτιμηθούν τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού στην ακριβοδίκαιη αξία τους κατά την ημερομηνία της εξαγοράς. Για τον σκοπό αυτό συντάσσεται ένας προσωρινός ισολογισμός μετατροπής της επιχείρησης και όλα τα στοιχεία της μεταφέρονται στα βιβλία της επιχείρησης που εξαγοράζει.

Η μέθοδος της συγχώνευσης λογιστικοποιεί επιχειρήσεις με την έννοια ότι η νέα μονάδα αποτελεί πλέον ένα ενιαίο σύνολο. Οι αξίες των επιχειρήσεων προς

συγχώνευση μεταφέρουν τις αξίες του ενεργητικού και παθητικού σε ένα ενιαίο ισολογισμό χωρίς να μετατραπούν στις ακριβοδίκαιες αξίες. Από τους δύο παραπάνω ορισμούς αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει διαφορετικός τρόπος αντιμετώπισης της ίδιας κατάστασης. Η λογιστική των συγχωνεύσεων δίνει τα περιθώρια για αμφίβολουσ λογιστικούς χειρισμούς αφού δεν χρειάζεται να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στα στοιχεία των εταιρειών ώστε να καθοριστούν επακριβώς και σύμφωνα με τωρινές αξίας τα στοιχεία των εταιριών. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να χρησιμοποιηθούν ιστορικά στοιχεία ή να γίνουν τροποποιήσεις σε βαθμό που μπορούν να επηρεάσουν κονδύλια όπως κέρδη με λογιστικές εγγραφές όπως έξοδα αναδιοργάνωσης.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται κατά την διαδικασία εξαγοράς ή συγχώνευσης μίας επιχείρησης μπορούν να επηρεάσουν τους όρους της συμφωνίας και να αποφέρουν μελλοντικά κέρδη στην επιχείρηση.

Πραγματοποιημένο κέρδος

Η λογιστική τυποποίηση δεν έχει καταφέρει με σαφή τρόπο να ορίζει τι σημαίνει κέρδος. Η αρχή της συντηρητικότητας απαιτεί μόνο πραγματοποιηθέντα κέρδη να εγγράφονται στα βιβλία της επιχείρησης και να εμφανίζονται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων και κεφαλαίου της επιχείρησης. Ο επίσημος ορισμός που δόθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, που αποτελεί και πρωτοπόρο λογιστικών διαδικασιών, μέσα από τον Περί Εταιρειών Νόμο του 1989 είναι:

"Πραγματοποιηθέντα κέρδη και πραγματοποιηθείσες ζημιές, σε σχέση με τους λογαριασμούς μιας εταιρείας, είναι εκείνα τα κέρδη ή ζημιές της εταιρείας τα οποία

μπορούν να αντιμετωπισθούν ως πραγματοποιηθέντα σύμφωνα με αρχές γενικά αποδεκτές, κατά τον χρόνο που καταρτίζονται οι λογαριασμοί, αναφορικά με τον προσδιορισμό για λογιστικούς σκοπούς των πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών.

Αυτό χωρίς προκατάληψη ως προς:

(α) την "κατασκευή" κάποιας άλλης έκφρασης (όπου αυτό είναι κατάλληλο) με αναφορά σε αποδεκτές λογιστικές αρχές ή πρακτική, ή

(β) οποιαδήποτε ειδική πρόβλεψη για την μεταχείριση των κερδών ή ζημιών οποιασδήποτε περιγραφής ως πραγματοποιηθέντα".

Σύμφωνα με τα παραπάνω μία οικονομική μονάδα έχει την ευχέρεια να λογιστικοποιήσει τα κέρδη της σε διάφορες χρονικές περιόδους. Αυτός ο διαφορετικός χειρισμός στηριζόμενος στην έννοια της συνεχιζόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας επιτρέπει την επιχείρηση να μεταφέρει τα κέρδη της από περίοδο σε περίοδο. Στην περίπτωση των πολλών διαχειριστικών περιόδων τα κέρδη θα είναι ίδια, ωστόσο για τις ενδιάμεσες λογιστικές περιόδους μπορεί να υπάρξει παραποίηση ή τροποποίηση των κερδών προς συγκεκριμένη κατεύθυνση με θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο για τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Διαχείριση κερδών

Η διαχείριση κερδών αποτελεί ένα αγαπημένο εργαλείο των διοικήσεων και των στελεχών των οικονομικών τμημάτων μίας επιχείρησης. Με από τον τρόπο διαχειρίζονται τα κέρδη της επιχείρησης με τρόπο που εξυπηρετεί περισσότερο τα συμφέροντα τους, όπως αυξάνοντας τις αμοιβές τους. Στον κόσμο των χρηματιστηριακών αποτιμήσεων το αποτέλεσμα είναι η αύξηση των κερδών και η αύξηση της απόδοσης των μετόχων με την μορφή μερίσματος και αύξησης της

κεφαλαιοποίησης. Ωστόσο πέρα από την ευημερία των μετόχων που πρέπει να ικανοποιηθεί μακροπρόθεσμα υπάρχουν και ιδιοτελή κίνητρα των ίδιων των στελεχών για να αυξήσουν τα δικά τους οφέλη είτε αυτό αποτυπώνεται με αυξήσεις στα συμβόλαια τους είτε με καλύτερα ανταμοιβή αποδοτικότητας μέσω παραχωρήσεων μετοχών και άλλων προνομίων. Παρόλο που τα συμφέροντα των δύο αυτών ομάδων μπορεί πρόσκαιρα να αποκλίνουν, μακροπρόθεσμα συγκλίνουν. Σε σχέση όμως με τις υπόλοιπες ομάδες που αναφέραμε στα πλαίσια αυτής της εργασίας και αναζητούν ορθή και συνετή οικονομική πληροφόρηση για τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, τα συμφέροντα διαφέρουν.

Η διαχείριση των κερδών αποτελεί ένα πεδίο που προσφέρει στους οικονομικούς διαχειριστές των επιχειρήσεων έναν τρόπο να ωραιοποιήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις, χρησιμοποιώντας λογιστική διαστρέβλωση. Οι λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν σε διαχείριση κερδών έχουν αναφερθεί σε διάφορα σημεία της εργασίας και συνοψίζονται παρακάτω ως εξής:

- αύξηση των αμοιβών των στελεχών,
- επηρεασμός των τιμών των μετοχών που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την μεταβολή των κερδών,
- δημιουργία ευνοϊκότερων όρων χρηματοδότησης,
- αναβολή φορολογικών υποχρεώσεων,
- δημιουργία ευνοϊκότερων μελλοντικών όρων στο μέλλον σε ζημιογόνες περιόδους.

- *Αύξηση κερδών*

Η οικονομική διαχείριση μίας επιχείρησης επιλέγει συγκεκριμένες περιόδους να αυξήσει τα κέρδη της χρησιμοποιώντας τους μεταβατικούς λογαριασμούς του λογιστικού σχεδίου μεταφέροντας και εγγράφοντας μελλοντικά έξοδα στην παρούσα χρήση. Με αυτό τον τρόπο τα μη δεδουλευμένα έξοδα της περιόδου μεταφέρονται σε αυτή την περίοδο με παράλληλα μείωση τους από τις επόμενες διαχειριστικές περιόδους. Έτσι επιχειρείται και επιτυγχάνεται μία βελτίωση των οικονομικών μεγεθών με θετικό αντίκτυπο στις αμοιβές των στελεχών, στις αποδόσεις των μετόχων και στην βελτίωση των δεικτών της επιχείρησης.

- *Μεγάλα λουτρά*

Μία άλλη μέθοδος που χρησιμοποιείται για λογιστικές αλχημείες είναι αυτή των «μεγάλων λουτρών». Μία ζημιολόγος επιχείρηση που δεν μπορεί με οποιονδήποτε τρόπο να εμφανίσει κέρδη στις οικονομικές της καταστάσεις, αποφασίζει την συγκεκριμένη χρονική περίοδο να μεταφέρει όλες τις «αμαρτίες» του παρελθόντος. Αποφασίζει να μεταφέρει περισσότερες ζημιές από ότι πραγματικά έχει, μεταφέροντας και έξοδα τα οποία αφορούν άλλες διαχειριστικές περιόδους ή προβαίνοντας σε μεγάλες διαγραφές και αποσβέσεις απαιτήσεων και παγίων αντίστοιχα αλλάζοντας πρόσκαιρα μέθοδο αποσβέσεων. Με αυτό τον τρόπο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για αύξηση κερδών στο μέλλον, έχοντας το περιθώριο για σημαντική βελτίωση των μεγεθών της και των χρηματοοικονομικών δεικτών της στο μέλλον.

- *Εξομάλυνση κερδών*

Ένας συνδυασμός των δύο παραπάνω στρατηγικών αποτελεί η εξομάλυνση των κερδών. Επιχείρηση που εμφανίζει αυξημένα κέρδη επιλέγει να μειώσει την συγκεκριμένη διαχειριστική περίοδο τα κέρδη της ώστε να τα χρησιμοποιήσει σε επόμενες διαχειριστικές περιόδους. Με αυτό τον τρόπο η επιχείρηση καταφέρνει να εξομαλύνει τα κέρδη της και να παρουσιάσει μία εικόνα σταθερής ανάπτυξης. Σε αντίθετη περίπτωση, μεγάλων διακυμάνσεων των κερδών, η επιχείρηση θα χαρακτηριζόταν από μεγαλύτερο κίνδυνο διατήρησης των κερδών της.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκε μία σύντομη περιγραφή των διεθνών λογιστικών προτύπων καθώς και των κινήτρων που έχουν τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη να χρησιμοποιήσουν τα κενά ή την ελαστικότητα των διεθνών λογιστικών προτύπων να λογιστικές αλχημείες. Στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε αναλυτικά πως οι λογιστές χρησιμοποιούν αυτά τα κενά διαστρεβλώνοντας τους λογαριασμούς του λογιστικού σχεδίου για να πετύχουν τον σκοπό τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. Λογιστικές Αλχημείες – Τρόποι

Βραχυχρόνιες Επενδύσεις – Χρεόγραφα

Βραχυχρόνια είναι εκείνη η επένδυση, που η παρακράτηση είναι μικρότερη του ενός έτους. Πως όμως αποτιμάτε μία τέτοια επένδυση από έναν λογιστή. Το θέμα είναι ποιος είναι ο τρόπος αποτίμησης αυτών των επενδύσεων στα οικονομικά αποτελέσματα. Τέτοιες βραχυχρόνιες επενδύσεις μπορούν να αποτελούν μετοχές ανωνύμων εταιριών, ομολογίες, αμοιβαία κεφάλαια και γενικότερα οποιαδήποτε συμμετοχή σε επιχείρηση η οποία έχει τον σκοπό της άμεσης προσόδου. Τις περισσότερες φορές αυτές οι επενδύσεις αφορούνε χρεόγραφα τα οποία διαπραγματεύονται σε χρηματιστηριακές αγορές και η τιμή τους αλλάζει καθημερινά. Τρεις κύριες μέθοδοι υπάρχουν για την αποτίμηση αυτών των επενδύσεων.

- Στην τιμή κτίσης

Στην περίπτωση που υπάρχει μεταβολή στην αποτίμηση του χρεογράφου η μέθοδος αυτή δεν παρουσιάζει τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει η δυνατότητα να γίνει τέτοιος συνδυασμός αγορών και πωλήσεων χρεογράφων που να εμφανιστούν τα αποτελέσματα αυτής της επένδυσης σε όποια κατεύθυνση επιθυμούμε. Άλλος τρόπος είναι να πωληθεί ένα χρεόγραφο στο κλείσιμο των βιβλίων και να αντικατασταθεί στην αρχή της νέας περιόδου. Από την άλλη όμως είναι πιο σωστή σε περίπτωση που δεν υπάρχει οργανωμένη αγορά για την εκτίμηση βραχυχρόνιων επενδύσεων.

- Στην αγοραία τιμή

Η μέθοδος αυτή, όπου υπάρχει αγορά που λειτουργεί αποτελεσματικά μπορεί να αποδώσει οποιαδήποτε στιγμή την τιμή μίας βραχυχρόνιας επένδυσης.

- Στην μικρότερη τιμή μεταξύ τιμής κτίσης και αγοραίας τιμής

Η μεγαλύτερη ασυνέπεια αυτής της μεθόδου είναι ότι στην περίπτωση που η αγοραία τιμή είναι μικρότερη από την τιμή κτίσης τότε η μέθοδος αποτιμά σωστά την βραχυχρόνια επένδυση. Στην περίπτωση όμως που η αγοραία τιμή είναι μεγαλύτερη από την τιμή κτίσης τότε η μέθοδος αυτή υποτιμά την τιμή του χρεογράφου.

Από την πλευρά της δημιουργικής λογιστικής οι διάφοροι μέθοδοι αποτίμησης των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τις κατάλληλες λογιστικές αλχημείες και να τροποποιηθούν τα οικονομικά αποτελέσματα από αυτές τις επενδύσεις στην κατεύθυνση που επιθυμεί η διοίκηση της εταιρείας. Ένας τρόπος είναι να παρουσιαστεί μία βραχυχρόνια επένδυση ως μακροχρόνια επένδυση και έτσι βελτιώνεται ο δείκτης ρευστότητας. Ο άλλος είναι με τη δεύτερη μέθοδο όπου βελτιώνεται όπως είπαμε η αποτίμηση της επένδυσης.

Πελάτες

Σε κάθε συναλλαγή της εταιρείας με άλλες επιχειρήσεις στην περίπτωση που η συναλλαγή δεν γίνεται τοις μετρητής δημιουργείται μία απαίτηση από την εταιρεία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που δημιουργείται κατά την αποτίμηση αυτών των απαιτήσεων είναι η πιθανότητα να γίνει επισφαλείς αυτή η απαίτηση. Γι αυτό των λόγο αναπτύσσουν όλο και περισσότερες εταιρίες τμήματα πιστωτικού ελέγχου σε

μία προσπάθεια να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών τους και να διαμορφώσουν τις κατάλληλες πολιτικές.

Στην περίπτωση που μία απαίτηση γίνεται επισφαλής πρέπει να γραφτεί ως έξοδο. Το θέμα όμως που υπάρχει στην αρχή της παρουσίασης ενός γεγονότος στην χρήση που αντιστοιχεί πρέπει να γραφτεί στην χρήση που έγινε η πώληση και όχι όταν έγινε επίσημα επισφαλείς η απαίτηση. Γι ' αυτό χρησιμοποιείται πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις στο 0,5% του τζίρου και μόνο αυτή αναγνωρίζεται (η αλλιώς αν τελεσιδικία απόφαση σε δικαστήρια). Δύο τρόποι παρουσίασης υπάρχουν:

- παρουσιάζονται μόνο όταν τελεσιδικία μία μη εισπρακτέα απαίτηση
- όταν είναι σε καθυστέρηση πάει αφαιρετικά των πελατών ως πελάτες σε καθυστέρηση. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Είτε ως ποσοστό στις συνολικές πωλήσεις, είτε ως ποσοστό στο υπόλοιπο του λογαριασμού πελατών, είτε βάσει ιστορικού της εταιρείας στις επισφαλείς απαιτήσεις, την κατάσταση εν γένει της αγοράς ή την κατάσταση του κλάδου που δραστηριοποιείται η επιχείρηση.

Η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιεί αυτή την σχέση που υπάρχει μεταξύ απαιτήσεων και υποχρεώσεων της επιχείρησης. Ένας τρόπος για να βελτιωθεί αυτός ο δείκτης είναι να επιτραπεί η δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων (παρόλο που δεν είναι επιθυμητή κατάσταση για την επιχείρηση είναι όμως υπαρκτή και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καλύτερη παρουσίαση των οικονομικών αποτελεσμάτων, η για την μεταβολή των οικονομικών αποτελεσμάτων προς την κατεύθυνση που επιθυμεί η διοίκηση). Με αυτό τον τρόπο αυξομειώνονται οι επισφαλείς απαιτήσεις ανάλογα με τα αποτελέσματα κάθε χρονιάς. Έτσι στην περίπτωση που υπάρχει μία καλή χρονιά από άποψη πωλήσεων τότε μπορούν να γίνουν μεγαλύτερες προβλέψεις

εκείνη την χρονιά και να μειωθεί το συνολικό αποτέλεσμα το οποίο ήδη είχε ικανοποιήσει τους στόχους. Επιπλέον μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι επισφαλείς απαιτήσεις για να μειώσουν τον λογαριασμό πελάτες που αποτελεί ουσιαστικά λογαριασμό πιστώσεων σε μία προσπάθεια να παρουσιαστούν καλύτερη δείκτες ρευστότητας και αποδοτικότητας.

Αποθέματα

Υπάρχουν δύο προβλήματα που σχετίζονται με τα αποθέματα. Το πρώτο είναι να καθοριστούν ποια στοιχεία ενεργητικού αποτελούν αποθέματα και δεύτερο ποιος τρόπος θα χρησιμοποιηθεί ώστε να υπολογιστεί το κόστος πωληθέντων και να υπάρχει αντιστοίχιση μέσα σε μία χρονιά των εμπορευμάτων που αγοράστηκαν (είτε απευθείας για πώληση είτε ως πρώτη ύλη για την παραγωγική διαδικασία και μετά την ολοκλήρωση της βιομηχανοποίησης τους για πώληση) και των εμπορευμάτων που πωλήθηκαν. Η δεύτερη περίπτωση αναφέρεται στην αποτίμηση των αποθεμάτων.

Σχετικά με το θέμα της αναγνώρισης των στοιχείων του ενεργητικού ως αποθέματα το Ε.Γ.Λ.Σ ορίζει ότι:

Τα αποθέματα είναι τα υλικά αγαθά που ανήκουν στην επιχείρηση τα οποία:

- προορίζονται να πωληθούν κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών της,
- βρίσκονται στη διαδικασία παραγωγής και προορίζονται να πωληθούν όταν πάρουν τη μορφή των ετοιμών προϊόντων,
- προορίζονται να αναλωθούν για τη παραγωγή έτοιμων αγαθών, την παροχή υπηρεσιών,
- προορίζονται να αναλωθούν για την καλή λειτουργία, τη συντήρηση, επισκευή, καθώς και την ιδιοπαραγωγή πάγιων στοιχείων,

- προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για τη συσκευασία κ.λ.π.».

Τα αποθέματα προέρχονται από απογραφή, αγορά, ιδιοπαραγωγή, ανταλλαγή, εισφορά σε είδος, δωρεά.

Σχετικά με την αποτίμηση των αποθεμάτων αναφέρουμε ότι:

«Αποτίμηση αποθεμάτων ονομάζουμε τη διαδικασία μετατροπής των ποσοτικών διακινήσεων ή της απογραφής ενός αποθέματος σε αξία. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούμε διάφορους μεθόδους γνωστές ως "Μέθοδοι αποτιμήσεως των αποθεμάτων», κυριότερες από τις οποίες είναι:

A. Η μέθοδος του μέσου ετήσιου σταθμικού όρου ή της μέσης ετήσιας σταθμικής τιμής.

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, τα αποθέματα απογραφής του τέλους της χρήσεως, αλλά και οποιεσδήποτε ποσότητες ενδιάμεσης περιόδου όπως του τέλους του μηνός, διμήνου, τριμήνου κτλ., αποτιμώνται στη μέση σταθμική τιμή που διαμορφώνεται στο τέλος του μηνός, του διμήνου ή της χρήσεως.

B. Η μέθοδος του μέσου σταθμικού όρου ή της μέσης μηνιαίας σταθμικής τιμής.

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή κάθε μήνας αντιμετωπίζεται ως μία αυτοτελής διαχειριστική περίοδος με διακριτό εντελώς κόστος του αποθέματος, εν σχέση προς τις προηγούμενες περιόδους. Το κόστος αυτό σχηματίζεται: (α) από το κόστος του αποθέματος της αρχής κάθε μήνα και (β) από το κόστος των αγορών του αποθέματος που έγιναν κατά τη διάρκεια του μήνα

Γ. Μέθοδος της σειράς εξαντλήσεως ή FIFO (First in First Out)

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή (FIFO) η απογραφή των αποθεμάτων στο τέλος κάθε περιόδου, όπως π.χ. στο τέλος του μήνα αποτιμάται στο κόστος που έχουν οι τελευταίες αγορές μέχρι να συμπληρωθεί η απογραφόμενη ποσότητα του αποθέματος, αφού οι αρχικές εισαγωγές στην αποθήκη (αρχική απογραφή + πρώτες αγορές) εξαντλούνται (βιομηχανοποιούνται ή πωλούνται) πρώτες.

Δ. Μέθοδος της Αντιστρόφου σειράς εξαντλήσεως ή LIFO (Last In First Out)

Όπως και η FIFO έτσι και η LIFO στηρίζεται κατά τη λειτουργία της στη σειρά εξαντλήσεως των αγοραζόμενων η παραγόμενων παρτίδων αποθεμάτων. Ενώ όμως η FIFO εξαντλεί τα αποθέματα της – τα αναλώνει ή τα πουλάει – αρχίζοντας από τις παλαιότερες εισαγωγές τους στην αποθήκη, η LIFO ακολουθεί αντίστροφη σειρά. Πραγματοποιεί δηλαδή τις αναλώσεις ή τις πωλήσεις, λαμβάνοντας τις αντίστοιχες ποσότητες από τις πλέον πρόσφατες εισαγωγές αγορασθέντων ή παραχθέντων αποθεμάτων.

Ε. Η μέθοδος της πρότυπης τιμής ή του πρότυπου κόστους.

Όταν η επιχείρηση εφαρμόζει τη λογιστική του πρότυπου κόστους και παρακολουθεί την κίνηση των αποθεμάτων της – εμπορευμάτων, πρώτων υλών, παραγωγής σε εξέλιξη, προϊόντων κ.λ.π.- σε τιμές πρότυπου κόστους, τότε η αποτίμηση της απογραφής των αποθεμάτων γίνεται σε τιμές πρότυπου κόστους.»⁶

⁶ Παυλάτος Οδυσσέας, ΤΕΙ Χαλκίδας, Χαλκίδα 2006

Για τους σκοπούς της ανάλυσης των λογιστικών αλχημειών θα αναφερθούμε στην μέθοδο του μέσου σταθμικού κόστους, την LIFO και την FIFO και στις διαφορές που εμφανίζουν στην αποτίμηση των αποθεμάτων και κατά συνέπεια στα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων έχοντας άμεση επίδραση σε μία σειρά από χρηματοοικονομικούς δείκτες.

Η μέθοδος του μέσου σταθμικού κόστους χρησιμοποιείται πολλές φορές λόγω της απλότητας της -στις περισσότερες περιπτώσεις- αφού δεν μας ενδιαφέρει η σειρά εισαγωγής των αποθεμάτων στην επιχείρηση αλλά η συνολική αξία των αγορών – παραγωγής και η συνολική ποσότητα. Έτσι με μία διαίρεση βρίσκουμε τη μέση τιμή των αποθεμάτων μας και κατά αντιστοιχία το κόστος πωληθέντων. Το μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι μπορεί να υπάρχει μεγάλη χρονική διαφορά μεταξύ μίας αγοράς-παραγωγής και μίας πώλησης και αυτή η διαφορά εξαφανίζεται ως μέσος όρος. Στην περίπτωση της FIFO η αποτίμηση των αποθεμάτων γίνεται πιο κοντά στο κόστος αντικατάστασης των αποθεμάτων. Το κυριότερο όμως πρόβλημα αυτής της μεθόδου είναι ότι το κόστος πωληθέντων είναι υποτιμημένο σε σχέση με τα έσοδα από την πώληση των αποθεμάτων. Σε περιόδους υψηλού πληθωρισμού η μέθοδος αυτή υπερτιμά τα αναμενόμενα κέρδη της επιχείρησης εις βάρος των αποθεμάτων. Στην περίπτωση της LIFO η αποτίμηση των αποθεμάτων γίνεται σε παλαιότερες τιμές ενώ το κόστος πωληθέντων είναι πιο κοντά στην πραγματική τιμή αγοράς – παραγωγής των αποθεμάτων. Σε αντίθεση με την περίπτωση της FIFO η LIFO σε περιόδους υψηλού πληθωρισμού θα μας δώσει μειωμένα κέρδη σε όφελος των αποθεμάτων της επιχείρησης.

Από τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι η επιχείρηση επιλέγοντας την κατάλληλη μέθοδο αποτίμησης των αποθεμάτων μπορεί με τον έναν ή άλλον τρόπο να επηρεάσει την αποτίμηση των αποθεμάτων, το κόστος των πωληθέντων και κατ'

επέκταση να κατευθύνει τα κέρδη της επιχείρησης για κάποιες περιόδους προς την κατεύθυνση που επιθυμεί επηρεάζοντας σημαντικούς δείκτες της επιχείρησης και κατευθύνοντας τον επενδυτικό κοινό προς συγκεκριμένη κατεύθυνση. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί από την επιχείρηση για την αποτίμηση των αποθεμάτων της πρέπει να δημοσιεύεται όπως επίσης και κάθε αλλαγή στην μέθοδο αυτή. Οι συνέπειες στα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης είναι περιστασιακές και μπορούν μόνο να αποτυπωθούν για ορισμένες περιόδους. Στην ολική διάρκεια ζωής της επιχείρησης το αποτέλεσμα στην αποτίμηση των αποθεμάτων της επιχείρησης θα έχει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα. Ωστόσο οι ανάγκες των μετόχων για εμφάνιση κερδών οδηγεί στην χρησιμοποίηση των αποθεμάτων ως ένα πεδίο για λογιστικές αλλαγίες.

Κλείνοντας σχετικά με την αποτίμηση των αποθεμάτων αναφέρεται και ένας άλλος τρόπος ώστε να εμφανίσουν δύο επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο μεγαλύτερα κέρδη προβαίνοντας σε αγοροπωλησία μεταξύ τους των ίδιων εμπορευμάτων που έχουν στις αποθήκες τους. Σε αυτή την περίπτωση θα παρουσιάσουν για την συγκεκριμένη χρήση αυξημένα έσοδα και κέρδη εις βάρος βέβαια της μελλοντικής τους κερδοφορίας –όποτε αυτό επιλεγεί- αφού θα αυξήσουν την αποτίμηση της αποθήκης τους.

Πάγιο Ενεργητικό

Πάγια είναι τα περιουσιακά στοιχεία που προορίζονται για διαρκή και μόνιμη χρησιμοποίηση στην επιχείρηση και τα οποία κυκλοφορούν βραδύτατα σε περισσότερες χρήσεις.

Ο ν.2190/1920, εναρμονισμένος πλήρως με το Ε.Γ.Λ.Σ, ορίζει ότι:

- Στο πάγιο ενεργητικό, περιλαμβάνεται το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων, που προορίζεται να παραμείνουν μακροχρόνια και με την ίδια περίπου μορφή στην εταιρεία, με στόχο να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών της»
- «Ασώματες Ακινητοποιήσεις... είναι τα ασώματα οικονομικά αγαθά, που αποκτώνται από την εταιρεία με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα οπωσδήποτε μεγαλύτερο από ένα έτος»
- «Ενσώματα πάγια στοιχεία είναι τα υλικά αγαθά που αποκτώνται από την εταιρεία για να τα χρησιμοποιήσει για την εκπλήρωση του σκοπού της, κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία οπωσδήποτε είναι μεγαλύτερη από ένα έτος»
- «Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις είναι οι απαιτήσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης. Όλες οι άλλες απαιτήσεις είναι βραχυπρόθεσμες και καταχωρούνται στους οικείους λογαριασμούς του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Τα ανωτέρω ισχύουν, αναλόγως, για τη διάκριση των υποχρεώσεων σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες...».

Στο πάγιο ενεργητικό υπάρχουν διάφορες μικρότερες κατηγορίες στοιχείων τα οποία αποτελούν το πάγιο ενεργητικό. Για τον σκοπό της δικής μας ανάλυση θα ασχοληθούμε με ορισμένες κατηγορίες από αυτές των οποίων ο σκοπός και η φύση μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τις κατάλληλες λογιστικές αλχημείες ώστε να έχει η

διοίκηση της επιχείρησης και ο κάθε ενδιαφερόμενος τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Συγκεκριμένα οι κατηγορίες με τις οποίες θα ασχοληθούμε είναι οι εξής:

- Ενσώματα Πάγια

Περιλαμβάνουν επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό με την μορφή εδαφικών εκτάσεων, κηρίων – εγκαταστάσεων κτιρίων – τεχνικών έργων, μηχανήματα, και ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και διακρίνονται σε λειτουργικά και μη λειτουργικά. Λειτουργικά είναι εκείνα που η επιχείρηση χρησιμοποιεί για τη λειτουργική της δραστηριότητα ενώ μη λειτουργικά είναι εκείνα τα στοιχεία που κατέχει για εισοδηματικούς σκοπούς (αποτελούν επένδυση) ή για πώληση. Επιπλέον τα λειτουργικά πάγια διακρίνονται σε αυτά που υπόκεινται σε αποσβέσεις και σε αυτά που δεν υπόκεινται.

- Ασώματα Πάγια

Περιλαμβάνουν τα δεκτικά χρηματικής αποτιμήσεως ασώματα οικονομικά αγαθά τα οποία αποκτά η επιχείρηση με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει παραγωγικά για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους. Άυλα οικονομικά αγαθά είναι:

- ή δικαιώματα, όπως π.χ. διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμποροβιομηχανικά σήματα, πνευματική ιδιοκτησία,
- ή πραγματικές καταστάσεις, ιδιότητες και σχέσεις, οι οποίες δεν προστατεύονται από την έννομη τάξη ως δικαιώματα, όπως π.χ. η πελατεία, η φήμη, η πίστη, η καλή οργάνωση. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν κατά κύριο λόγο, την έννοια του γνωστού όρου της «υπεραξίας» ή «φήμης και πελατείας».

Ενσώματα πάγια

- Ακινήτοποιήσεις υπό εκτέλεση

Ένα θέμα που σχετίζεται άμεσα με τα ενσώματα πάγια είναι ο υπολογισμός του κόστους κτίσης των παγίων στοιχείων του ενεργητικού και τα στοιχεία που είναι καθοριστικά του κόστους κτίσης. Τα στοιχεία αυτά σχετίζονται άμεσα με την αξία των παγίων και με τις αποσβέσεις που θα ακολουθήσουν.

Πέρα από τα άμεσα κόστη για την απόκτηση ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου που είναι η τιμή κτίσης ή τα άμεσα έξοδα στην περίπτωση ιδιοκατασκευής ενός παγίου στοιχείου (τιμή κτίσης, αμοιβή μεσίτη, έξοδα ανάπλασης χώρου, αμοιβή εργασίας και υλικών στην περίπτωση ιδιοκατασκευής) υπάρχουν και πολλά έμμεσα κόστη τα οποία δεν μπορούν να προσδιοριστούν με ακρίβεια και ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει η κατανομή τους επηρεάζει την τελική αξία κτίσης του παγίου έτσι όπως θα παρουσιαστεί στον ισολογισμό της εταιρείας. Με αυτό τον τρόπο μία επιχείρηση μπορεί να μεταφέρει λειτουργικά έξοδα της στο πάγιο ενεργητικό και να προβεί σε πολυετή τους απόσβεση αυξάνοντας τα κέρδη της για πολλές περιόδους. Από την πλευρά την λογιστικής και των οικονομικών τμημάτων της επιχείρησης τα ανωτέρω παρουσιάζονται ως εξής:

Σε μία περίοδο με επενδυτική δραστηριότητα για την επιχείρηση με επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό που περιλαμβάνει άμεση εργασία ιδίου προσωπικού, υλικά ίδιας κατασκευής καθώς και γενικά έξοδα και υπηρεσίες τρίτων η επιχείρηση επιλέγει να κάνει επιμερισμό των εξόδων της στο κατασκευαζόμενο έργο σε συνάρτηση με την αύξηση στην αμοιβή εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι αν υπάρχει μία αύξηση της αμοιβής εργασίας κατά 15% ή το 15% της εργασίας απασχολείται στην επένδυση τότε και όλα

τα έμμεσα έξοδα, είτε πρόκειται για γενικά έξοδα είτε για υπηρεσίες τρίτων μερίζονται με το ίδιο ποσοστό. Σε αυτή την περίπτωση η επιχείρηση δεν μεταφέρει λειτουργικά έξοδα της περιόδου στον πάγιο εξοπλισμό και δεν βαρύνει τα αποθέματα της έναντι των ακινητοποιήσεων υπό εκτέλεση. Πολλές φορές όμως λόγω της πολυπλοκότητας των κατασκευαζόμενων έργων μπορούν να γίνουν λανθασμένες ή αυθαίρετες εκτιμήσεις που να οδηγήσουν σε έναν διαφορετικό μερισμό των εξόδων. Έτσι το λογιστήριο της επιχείρησης επιδιώκοντας να αυξήσει τις ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση προβαίνει σε αύξηση του ποσοστού στον μερισμό των γενικών εξόδων από 15% σε 20%. Σε αυτή την περίπτωση ένα 5 % των γενικών εξόδων της χρήσης μεταφέρονται όπως αναφέρθηκε και παραπάνω από τα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης στις ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και σε πολυετή απόσβεση.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ένας επιπλέον λόγος που μπορεί να προβεί η επιχείρηση σε αυτό τον χειρισμό είναι για να εκμεταλλευτεί και ευεργετικές διατάξεις αναπτυξιακών νόμων προβαίνοντας στην εγγραφή αφορολόγητων αποθεματικών λόγω επενδύσεων σε πάγιο εξοπλισμό. Με τους δύο αυτούς τρόπους η επιχείρηση καταφέρνει να αυξήσει τα κέρδη της για αρκετά έτη μειώνοντας σημαντικά και την φορολογία εισοδήματος της.

- Τόκοι κατασκευαστική περίοδου

Η επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό λόγω του μεγέθους τους και της πολυπλοκότητας τους περιλαμβάνουν πολλές μορφές εξόδων τα οποία μπορούν να ενσωματωθούν στο κόστος ιδιοκατασκευής και να επηρεάσουν τα αποτελέσματα μίας χρήσης. Άλλος έναν παράγοντας που ανάλογα με το μέγεθος της επένδυσης μπορεί να αποτελέσει υψηλό έξοδο είναι οι τόκοι της κατασκευαστικής περιόδου. Ακριβώς όπως και παραπάνω η ενσωμάτωση των τόκων κατασκευαστικής περιόδου ως μέρος

της επένδυσης οδηγεί σε αύξηση των κερδών και σε αύξηση του ισολογισμού της επιχείρησης σε αντίθεση με την αντιμετώπιση των τόκων κατασκευαστικής περιόδου ως έξοδο χρηματοδότησης. Το Ε.Γ.Λ.Σ δίνει την δυνατότητα κεφαλαιοποίησης των τόκων κατασκευαστικής περιόδου μέχρι την στιγμή που αρχίζει η ενσωμάτωση του παγίου στην παραγωγική διαδικασία.

- *Αποσβέσεις*

Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι που συνδέεται με το πάγιο ενεργητικό είναι οι αποσβέσεις της περιόδου και η μέθοδος αποσβέσεων που χρησιμοποιείται. Το Π.Δ 299/20003 δίνει ένα εύρος συντελεστών μεταξύ των οποίων μπορεί να επιλέξει η επιχείρηση για να ορίσει το % απόσβεσης για μεγάλες ομάδες του πάγιου ενεργητικού. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δίνουν την δυνατότητα απόσβεσης των παγίων σύμφωνα με την μέθοδο της ωφέλιμης ζωής του παγίου. Αυτή η ευχέρεια στην επιλογή της μεθόδου καθώς και στους συντελεστές απόσβεσης δίνει στα οικονομικά επιτελεία την δυνατότητα λογιστικών αλχημειών σε σημαντικά κονδύλια του ισολογισμού όπως είναι το πάγιο ενεργητικό και οι αποσβέσεις.

Ασώματα πάγια

Όπως αναφέρθηκε στην αρχή της ενότητας τα ασώματα πάγια είναι τα οικονομικά αγαθά χωρίς φυσική υπόσταση των οποίων η κατοχή επιφέρει κάποια δικαιώματα και παρέχουν μελλοντικά κέρδη. Η διάρκεια ζωής τους συνήθως είναι μεγάλη και εκτείνεται σε πολλές περιόδους. Οι κυριότερες κατηγορίες τέτοιων εξόδων είναι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, και η υπεραξία. Οι λογιστικοί κανόνες που χρησιμοποιούνται για τον χειρισμό είναι ίδιοι με

αυτούς που ορίζονται για το ενσώματο πάγιο ενεργητικό, ωστόσο ή φύση αυτών των κονδυλίων είναι τέτοια που επιδέχεται διάφορες ερμηνείες και αποτιμήσεις.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, οι άδειες παραγωγής και εκμεταλλεύσεως, τα σήματα, οι μέθοδοι (know how), τα πρότυπα ή σχέδια και άλλα παρόμοια δικαιώματα αποτελούν ασώματο πάγιο ενεργητικό και η αποτίμησή τους γίνεται είτε στην τιμή κτίσης τους από τρίτους - μαζί με τα έξοδα απόκτησης τους-, είτε λόγω συγχωνεύσεως ή εισφοράς είδους οπότε η αξία τους ορίζεται από την επιτροπή του άρθρου 9 του Ν. 2190/1920, είτε με δημιουργία από την ίδια την επιχείρηση οπότε τα έξοδα που δαπανώνται για την ιδιοπαραγωγή τους αποτελούν την αξία κτήσεως.

Το ποσό αυτά αποσβένονται με ισόποση ετήσια απόσβεση, μέσα στο χρόνο της παραγωγικής χρησιμοποίησης του δικαιώματος. Σε περίπτωση που το δικαίωμα έχει από το νόμο προστασία περιορισμένης διάρκειας, η απόσβεση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέσα στο χρόνο της περιορισμένης αυτής διάρκειας. Σε περίπτωση που η χρήση των δικαιωμάτων αυτών και τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από την κατοχή αυτών των δικαιωμάτων έχουν μεγαλύτερη διάρκεια τους ενός έτους τότε οι απόσβεση αυτών των κονδυλίων γίνεται στην ωφέλιμη διάρκεια ζωής τους.

Επιπλέον σχετικά με την έννοια της υπεραξίας το Ε.Γ.Λ.Σ ορίζει ότι:

«Είναι η διαφορά μεταξύ της τρέχουσας (αγοραίας) αξίας της επιχείρησης και της πραγματικής καθαρής θέσεως που προσδιορίζει η επιτροπή του άρθρου 9 κωδ. Ν. 2190/1920. Στην ελληνική πρακτική έχουν επικρατήσει οι όροι «αέρας» και «φήμη και πελατεία». Στο Ε.Γ.Λ.Σ αποκαλείται «υπεραξία της επιχειρήσεως (Goodwill)».

Η υπεραξία αυτή καταχωρείται στα βιβλία της εταιρείας και είναι η διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της προσδιοριζόμενης σύμφωνα με το άρθρο 9 κωδ. Ν. 2190/1920 πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών

στοιχείων. Τέτοια υπεραξία υπάρχει όταν η μελλοντική πορεία της επιχείρησης προδιαγράφεται ανοδική. Η υπεραξία αυτή αποσβένεται είτε εφ' άπαξ είτε τμηματική και ισόποσα σε περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν τις πέντε. Οι δικαιούχοι υπεραξίας υπόκεινται σε φορολογία 20%.»

Προκειμένου να γίνει κατανοητή ή έννοια της υπεραξίας πρέπει να γίνει αναφορά στις έννοιες της καθαρής θέσης της επιχείρησης, της πραγματικής θέσης και της τρέχουσας ή αγοραίας αξίας.

Λογιστική καθαρή θέση της επιχείρησης είναι η διαφορά μεταξύ της συνολικής αξίας των δεκτικών χρηματικής αποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού και των προς τρίτους υποχρεώσεων. Η λογιστική καθαρή θέση ισούται δηλαδή με το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο, προσαυξημένο με τα σχηματισμένα πραγματικά αποθεματικά, τη διαφορά από έκδοση υπέρ το άρτιο, τις διαφορές αναπροσαρμογής και το υπόλοιπο κερδών εις νέο. Υπογραμμίζεται ότι πάντοτε λαμβάνεται υπόψη το καταβεβλημένο κεφάλαιο, γιατί το οφειλόμενο κεφάλαιο προέρχεται από συμβατική υποχρέωση μετόχων και η εμφάνιση του στο ενεργητικό απεικονίζει συμβατική απαίτηση και όχι απαίτηση που προήλθε από μετασχηματισμό στοιχείων του ενεργητικού.

Πραγματική καθαρή θέση είναι η διαφορά μεταξύ της συνολικής τρέχουσας αξίας αποκτήσεως των δεκτικών χρηματικής αποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού και των προς τρίτους υποχρεώσεων που προκύπτουν από τον ισολογισμό της εταιρείας. Και εδώ, δεν περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις κατά των μετόχων από οφειλόμενες δόσεις μετοχικού κεφαλαίου.

Τρέχουσα (αγοραία) αξία του συνόλου της επιχείρησης είναι το ποσό που προσδιορίζεται με βάση κυρίως την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως και την

εφαρμογή παραδεγμένων μεθόδων, με σκοπό να χρησιμεύσει για τη μεταβίβαση του συνόλου της επιχειρήσεως ή ενός μεγάλου πακέτου μετοχών.

Έχοντας μία εικόνα σχετικά με τα ασώματα πάγια που αναβλήθηκαν παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι: η πολυπλοκότητα όλων αυτών των στοιχείων, η δυνατότητα επιλογής λογιστικών διαδικασιών που μπορεί να επηρεάσουν την εικόνα ενός ισολογισμού, το υποκειμενικό στοιχείο στην εκτίμηση της δίκαιας τιμής μίας επιχείρησης ή ενός εμπορικού σήματος, το υποκειμενικό στοιχείο στην μελλοντική ικανότητα μίας επιχείρησης στην εκμετάλλευση μίας βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η δυναμική μίας επιχείρησης για ανάπτυξη και αύξηση των μελλοντικών της κερδών μπορούν με τους κατάλληλους λογιστικούς χειρισμούς να επηρεάσουν σημαντικά κονδύλια στο πάγιο ενεργητικό και να δώσουν την δυνατότητα στην επιχείρηση να επηρεάσει σημαντικά τα οικονομικά της αποτελέσματα για τις επόμενες περιόδους ανάλογα με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Μακροχρόνιες υποχρεώσεις

Υποχρεώσεις είναι μελλοντικές όφειλες της επιχείρησης για απόκτηση περιουσιακών στοιχείων ή για παροχή υπηρεσιών από τρίτους, οι οποίες οφειλές προέκυψαν στο παρελθόν από συναλλαγές ή γεγονότα. Τα ποσά αυτά είναι καθορισμένα και αποτελούν στην ουσία τα ξένα κεφαλαία που χρησιμοποιεί η εταιρεία.

Τα ξένα κεφάλαια σε μία επιχείρηση είναι απαραίτητα και υποβοηθούν τα ίδια κεφάλαια για την λειτουργία της επιχείρησης. Ελάχιστες είναι εκείνες η περιπτώσεις που επιχειρήσεις δεν καταφεύγουν σε δανεισμό για να καλύψουν είτε το τρέχον κεφάλαιο κίνησης είτε διάφορες επενδυτικές δραστηριότητες. Σχεδόν καμία

επιχείρηση δεν έχει απεριόριστους πόρους και έτσι αναγκάζεται να καταφύγει σε δανεισμό.

Οι σημαντικότερες πηγές ξένων κεφαλαίων είναι:

- Υποχρεώσεις προς τράπεζες
- Υποχρεώσεις προς προμηθευτές
- Υποχρεώσεις προς πελάτες
- Λοιπές υποχρεώσεις προς διάφορους τρίτους

Οι υποχρεώσεις διακρίνονται σε μακροπρόθεσμες των οποίων η εξόφληση εκτείνεται μετά το τέλος της επόμενης χρήσης και σε βραχυπρόθεσμες όπου η εξόφληση τους είναι μέσα στην επόμενη χρήση. Για τους σκοπούς της λογιστικής και της ορθής απεικόνισης των οικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης πρέπει να γίνεται διαχωρισμός του βραχυχρόνιου από το μακροχρόνιο δανεισμό. Υψηλός βραχυχρόνιος δανεισμός πρέπει να υποστηρίζεται και από υψηλά διαθέσιμα ή άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού αλλιώς η επιχείρηση είναι σε δυσμενή θέση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να έχει επαρκές κεφάλαιο κίνησης.

Κάθε φορά που ένα μέρος του χρέους μίας επιχείρησης γίνεται από μακροπρόθεσμο βραχυπρόθεσμο παρακολουθείται σε διαφορετικούς λογαριασμούς και αποτυπώνεται στον ισολογισμό σε διαφορετικό κονδύλι. Οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση αυτών των στοιχείων επιδέχονται λογιστικές αλχημείες.

Πολλές φορές το χρέος μίας επιχείρησης από τραπεζικό δανεισμό δεν μπορεί να καταταχθεί στην μία ή στην άλλη κατηγορία. Υπάρχει περίπτωση η επιχείρηση να δανείζεται με την μορφή ανοιχτών αλληλόχρεων λογαριασμών και το ύψους αυτού του δανεισμού να είναι μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλο μακροχρόνιο χρέος έχει.

Σε αυτή την περίπτωση μέρος του υπολοίπου που εμφανίζει ο ανοιχτός αλληλόχρεος λογαριασμός μπορεί να μεταφερθεί από τον βραχυχρόνιο δανεισμό στον μακροχρόνιο. Τα κριτήρια δεν μπορούνε πάντοτε ούτε να επιβεβαιωθούν ούτε και να απορριφθούν. Πρόκειται για εκτίμηση του οικονομικού τμήματος της επιχείρησης σχετικά με την ικανότητα να αποπληρώσει το χρέος της η επιχείρηση. Με αυτό τον τρόπο όμως μπορούν να επηρεαστούν οικονομικοί δείκτες της επιχείρησης με τρόπο που να βελτιώνεται η εικόνα της επιχείρησης στο επενδυτικό κοινό.

Στις περιπτώσεις που ο τρόπος και ο χρόνος αποπληρωμής ενός δανείου προβλέπεται ακριβώς από συγκεκριμένες συμβάσεις, η επιχείρηση δεν έχει την ευχέρεια για λογιστικές αλχημείες. Το ίδιο ισχύει και κατά την έκδοση ομολογιών, όπου ο τρόπος ο χρόνος και το ύψος της κάθε δόσης κεφαλαίου και τόκου ορίζεται από τους όρους έκδοσης της ομολογίας. Οποιαδήποτε ενέργεια κάνει για διαφορετικό λογιστικό χειρισμό των ανωτέρω περιπτώσεων, προσπαθώντας να μεταφέρει βραχυχρόνιο σε μακροχρόνιο χρέος είναι λάθος λογιστική πρακτική και μπορεί να έχει συνέπειες.

Σε συνέχεια των ανωτέρω αναφέρουμε και έναν ακόμα τρόπο που η επιχείρηση μπορεί να βελτιώσει τους δείκτες αποδοτικότητας της. Στο τέλος μίας διαχειριστικής περιόδου, η επιχείρηση αποφασίζει να αυξήσει τον δανεισμό της προβαίνοντας σε ανάληψη μετρητών από αλληλόχρεο λογαριασμό που τηρεί σε πιστωτικό ίδρυμα. Με αυτό τον τρόπο παρόλο που αυξάνει τον δανεισμό της μπορεί ωστόσο να βελτιώσει τον δείκτη μετρητά / ξένα κεφάλαια καθώς και τον δείκτη ρευστότητας της.

Τα στοιχεία αυτά είτε αποκτηθούν από τρίτους είτε δημιουργηθούν από την ίδια την εταιρεία παρουσιάζονται στα βιβλία καταχωρούνται στους οικείους λογαριασμούς με την αξία κτίσεως τους είτε με τα ποσά των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν για την δημιουργία τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6. Επίλογος

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την έννοια της δημιουργική λογιστικής. Στο σύγχρονο και πολύπλοκο χρηματοοικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις η λογιστική επιστήμη και το λογιστικό επάγγελμα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Η αποτύπωση επιχειρηματικών πράξεων στο λογιστικό κύκλωμα της επιχείρησης και η δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική για την λήψη αποφάσεων. Από τα παλαιότερα χρόνια έγινε αντιληπτή η αναγκαιότητα για σωστή πληροφόρηση και απεικόνιση των οικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης. Όλο και περισσότερες ομάδες ενδιαφέρονταν για τα δημοσιοποιημένα οικονομικά στοιχεία.

Η ομάδα που είναι υπεύθυνη για την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων είναι τα στελέχη και η διοίκηση της επιχείρησης. Οι μέτοχοι κατά κύριο λόγο, το κράτος και οι πιστωτές από την άλλη προσπαθούν με διάφορους τρόπους να ελέγξουν τα οικονομικά στοιχεία μίας επιχείρησης χρησιμοποιώντας ο καθένας από την πλευρά του διαφορετικούς τρόπους και εργαλεία.

Το κράτος επιβάλλοντας λογιστικούς και φορολογικούς κανόνες προσπαθεί να εξασφαλίσει το «μερίδιο» του στα κέρδη της επιχείρησης. Επιπλέον ορίζει με νομοθεσία εξωτερικούς ελεγκτές ώστε να εξασφαλίσει και τα συμφέροντα του επενδυτικού κοινού. Πέρα όμως από την εξασφάλιση των εσόδων του κράτους και των συμφερόντων του επενδυτικού κοινού το κράτος ενδιαφέρεται μέσω της λογιστικής τυποποίησης να αυξήσει την κοινωνική ευημερία μέσα από την ενίσχυση των αγορών και την υπαγόρευση κανόνων. Η ανεπαρκής λειτουργία των αγορών

μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του κοινωνικού πλούτου. Τέτοια παραδείγματα έχουν δοθεί από τον Burton (1974) ο οποίος έδειξε ότι η ανεπαρκής πληροφόρηση στις χρηματαγορές έχει αρνητικές συνέπειες για κάποιες ομάδες προς όφελος άλλων ομάδων.

Οι πιστωτές αναπτύσσοντας σύγχρονα εργαλεία προσπαθούν να αποτιμήσουν τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της επιχείρησης και παράλληλα να μετρήσουν την ικανότητα της επιχείρησης να παράγει κέρδη και θετικές ταμειακές ροές ώστε να εξασφαλίσουν την επιστροφή των χρημάτων τους.

Οι δύο όμως κύριες ομάδες που καθορίζουν κυρίως την πολιτική της επιχείρησης είναι η διοίκηση και οι μέτοχοι. Παρόλο που κανείς θα θεωρούσε ότι έχουν τους ίδιους σκοπούς πολλές φορές στην πραγματικότητα μετά την επίτευξη των πρωταρχικών και κατώτερων στόχων τα συμφέροντα τους πολλές φορές διαφέρουν. Το θέμα που γεννιέται είναι το πώς μπορούν οι μέτοχοι της επιχείρησης να διασφαλίσουν τα συμφέροντα και να μην παρασυρθούν από τις διοικήσεις τους σε επιλογές που εξυπηρετούν περισσότερο τα συμφέροντα αυτών και όχι τα δικά τους. Το πρόβλημα αυτό είναι γνωστό στην οικονομική βιβλιογραφία ως agent theory και πηγάζει λόγω ασύμμετρης πληροφόρησης σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία μίας επιχείρησης και του τρόπου που αυτά υπολογίζονται.

Τα παραπάνω αντικρουόμενα συμφέροντα έχουν δημιουργήσει μεγάλη συζήτηση σχετικά με την ανάγκη λογιστικής τυποποίησης. Οι πολέμιοι της λογιστικής τυποποίησης υποστηρίζουν ότι η λειτουργία των αγορών ήταν ομαλή στο στάδιο της εθελοντικής δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων και ότι η λογιστική τυποποίηση ήταν αποτελέσματα υφέσεων και χρηματοοικονομικών κρίσεων. Δεν ήταν η ίδια η φύση και οι τρόποι απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων ο λόγος της ύφεσης. Επιπλέον όσοι δεν επιθυμούν την λογιστική τυποποίηση υποστηρίζουν

ότι υπάρχει υψηλό κόστος στην δημιουργία, εγκατάσταση, εφαρμογή και παρακολούθηση πολύπλοκων προτύπων των οποίων το αποτέλεσμα είναι αμφίβολο. Παράλληλα τονίζουν ότι στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης και υπευθυνότητας τα λογιστικά πρότυπα δεν διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης λόγω της δυσκολίας να βρεθούν αξιόπιστα κριτήρια μέτρησης της.

Ο Horngren (1972) και ο Gerboth (1973) έδειξαν ότι σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου έχει γίνει λογιστική τυποποίηση, αυτή είναι μία πολιτική πράξη. Επιπλέον ο Gerboth τονίζει ότι η πολιτικοποίηση της λογιστικής τυποποίησης δεν είναι μόνο αναπόφευκτη αλλά, όταν η διαδικασία της λογιστικής τυποποίησης απαιτεί δημόσια συναίνεση και αποδοχή, τα θέματα που πραγματεύεται δεν είναι τεχνικά αλλά πολιτικά. Η εξασφάλιση των συμφερόντων όλων των ενδιαφερόμενων για οικονομικές καταστάσεις επιβάλλει την λογιστική τυποποίηση.

Οι υπέρμαχοι της λογιστική τυποποίησης υποστηρίζουν ότι η λογιστική τυποποίηση είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία των αγορών, την εξάλειψη της ασύμμετρης πληροφόρησης και των προβλημάτων που δημιουργεί και τέλος για την εξασφάλιση και βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας. Υποστηρίζουν ότι, η αποτυχία των αγορών μπορεί να βελτιωθεί μέσα από λογιστική τυποποίηση. Με άλλα λόγια πιστεύουν ότι οι αγορές αποτυγχάνουν επειδή υπάρχει πρόβλημα σωστής πληροφόρησης και έτσι δεν επιτυγχάνεται αναδιανομή πλούτου μέσα από την ομαλή λειτουργία των αγορών. Ο Burton (1974) έδειξε ότι η αποτυχία της λογιστικής πληροφόρησης υπάρχει επειδή η παροχή πληροφοριών μέσα από τις οικονομικές καταστάσεις είναι ανεπαρκής και λειτουργεί προς όφελος μίας ομάδας και εις βάρος μίας άλλης. Ο Solomon (1978) πιστεύει ότι οι υπεύθυνοι για την λογιστική τυποποίηση πρέπει να εστιάζουν στην ακριβή λογιστική απεικόνιση των υποκείμενων

φυσικών πράξεων και να παραμερίσουν οποιαδήποτε οικονομική συνέπεια. Ωστόσο κάθε προσπάθεια λογιστικής τυποποίησης θα έχει αποτελεσματικότητα στο μέτρο που ο νομοθέτης δεν επιτρέπει επαχθή αναδιανομή.

Συνοψίζοντας αναφέρουμε ότι η λογιστική τυποποίηση είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία των χρηματαγορών και ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη δημιουργίας συστημάτων που θα εξασφαλίζουν με αντικειμενικό και διαφανεί τρόπο την ίδια πληροφόρηση για όλες τις πλευρές.

Για τον λόγο αυτό έχει δημιουργηθεί η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC) στις 29 Ιουνίου 1973 με σκοπό:

(α) Να διαμορφώνει και να δημοσιεύει για το ευρύτερο κοινό Λογιστικά Πρότυπα, που πρέπει να τηρούνται κατά την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και να προωθεί την παγκόσμια αποδοχή και τήρηση τους, και

(β) Να εργάζεται γενικά για τη βελτίωση και την εναρμόνιση των κανόνων, των λογιστικών προτύπων και των διαδικασιών αναφορικά με την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Τα λογιστικά πρότυπα όμως, παρόλο που έχουν γίνει αποδεκτά στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες και επιβάλλεται δια νόμο η τήρηση τους, δεν κατάφεραν να εξαλείψουν το φαινόμενο της δημιουργική λογιστικής. Παρά την τυποποίηση των λογιστικών προτύπων οι ασάφειες και οι διαφορετικές ερμηνείες σχετικά με τους χειρισμούς λογιστικών γεγονότων δίνουν περιθώρια για λογιστικές αλχημείες. Βραχυχρόνιες επενδύσεις και χρεόγραφα, πελάτες, αποθέματα, πάγιο ενεργητικό – αποσβέσεις, ενσώματα και ασώματα πάγια, μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, αποσβέσεις, μέθοδοι αποτίμησης είναι μερικά από τα κεφάλαια της λογιστικής που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να παραποιηθούν ή να αλλοιωθούν

τα οικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης. Άλλες φορές αυτή η παραποίηση είναι βραχυχρόνια άλλες φορές μακροχρόνια. Σε κάθε περίπτωση τα οφέλη είναι πολλαπλάσια από την ωραιοποίηση της εικόνας μίας επιχείρησης σε όρους χρηματιστηριακών αποτιμήσεων, μερισματικών αποδόσεων για τους μετόχους, καλύτερων όρων χρηματοδότησης και παχυλών μισθών για τα στελέχη της επιχείρησης.

Παρακάτω παρουσιάζεται συγκεντρωτικά μελέτη⁷ που παρουσιάζει αποτελέσματα από διάφορους μελετητές σχετικά με το πως επιρεάζουν διάφορες λογιστικές διαδικασίες τρεις βασικές υποθέσεις λειτουργίας μίας επιχείρησης. Οι υποθέσεις αυτές είναι των αμοιβών επιβράβευσης στελεχών (bonus) που θεωρεί ότι η ύπαρξη bonus αυξάνει την πιθανότητα άξησης κερδών στην χρήση, της υπόθεσης του δείκτη χρέους/κεφαλαίου όπου υψηλός δείκτης αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης κερδών μέσα στην περίοδο, καθώς και της υπόθεσης του μεγάλους της επιχείρησης όπου μεγάλες επιχειρήσεις ακολουθούν λογιστικές διαδικασίες που έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να εμφανίσουν μειωμένα κέρδη μέσα στην χρήση. Στην πρώτη στήλη του πίνακα αναφέρεται η λογιστική διαδικασία και στην συνέχεια ακολουθούν τα αποτελέσματα σχετικά με την συμβατότητα της κάθε μεθόδου με την αντίστοιχη υπόθεση. Στις δύο τελευταίες στήλες ακολουθεί ο σχολιασμός

⁷ Watts & Zimmerman (1986), Positive accounting Theory, Prentice-Hall, New Jersey

ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Λογιστική Διαδικασία	Έρευνα	Υπόθεση Προγραμμάτων Επιβραβεύσεως (Bonus): Προγράμματα επιβραβεύσεως αυξάνουν την πιθανότητα χρήσης λογιστικών διαδικασιών που αυξάνουν τα κέρδη περιόδου	Υπόθεση Χρέους/Κεφάλαιου: Υψηλός δείκτης αυξάνει την πιθανότητα χρήσης λογιστικών διαδικασιών που αυξάνουν τα κέρδη περιόδου	Υπόθεση Μεγέθους: Μεγάλο μέγεθος επιχείρησης αυξάνει την πιθανότητα μείωσης των κερδών περιόδου	Άλλα αποτελέσματα	Σχόλια
1. Προσαρμογή επιπέδου τιμών	Watts and Zimmerman	Μη συμβατή ¹		Συμβατή		¹ Ο έλεγχος δεν κρίνεται σημαντικός επειδή η προσαρμογή των τιμών δεν επηρέασε τα κέρδη που χρησιμοποιούνται στα προγράμματα επιβράβευσης
2. Λογιστική πετρελαίου και αερίου	Deakin (1979)		Συμβατή	Συμβατή		
Πλήρης κόστος εναντίον επιτυχή προσπάθεια	Dhaliwal(1980)		Συμβατή			
	Lilien and Pastena (1982)		Συμβατή	Συμβατή	Συμβατό με εταιρίες που χρησιμοποιούν μεθόδους ελαχιστοποίησης διακύμανσης των κερδών. Αυτή η διαδικασία μπορεί να υπαγερεύεται από πολιτικό κόστος η συμβόλαιο	
3. Κεφαλαιοποίηση τόκων	Bowen, Norren and Lacey (1981)	Μη συμβατή ¹	Συμβατή	Μη συμβατή	Συμβατή με την υπόθεση ότι εταιρίες με λίγα αποθέματα πληρωτέων υποχρεώσεων είναι πιο πιθανό να κεφαλαιοποιήσουν. Συμβατή με την υπόθεση ότι όσο μικρότερο το ποσοστό κάλυψης του επιτοκίου πιο πιθανό να υπάρξει κεφαλαιοποίηση	¹ Ο έλεγχος δεν κρίνεται σημαντικός επειδή οι τόκοι ενσωματώνται στα κέρδη μέσα από τα προγράμματα επιβραβεύσεως ² Συμβατό για τις επιχειρήσεις πετρελαίου
4. Έρευνα και ανάπτυξη	Daley & Vigeland		Συμβατή ¹	Συμβατή ²	Συμβατή με την υπόθεση ότι εταιρίες με λίγα αποθέματα πληρωτέων υποχρεώσεων είναι πιο πιθανό να κεφαλαιοποιήσουν. Συμβατή με την υπόθεση ότι όσο μικρότερο το ποσοστό κάλυψης του επιτοκίου πιο πιθανό να υπάρξει κεφαλαιοποίηση	¹ Μη σημαντική διαφορά μεταξύ κοινωνικής επίδρασης και ιδιωτικού χρέους στην κεφαλαιοποίηση ² Το αποτέλεσμα μεγέθους εμφανίζεται στις μικρότερες επιχειρήσεις
5. Αποσβέσεις	Hagerman & Zmijewski (1979)	Συμβατή		Συμβατή	Συμβατή με κίνδυνο που παράγει πολιτικό κόστος και επηρεάζει επιλογές. Μη συμβατό με δείκτες συγκέντρωσης και εντάσεως κεφαλαίου παράγοντας πολιτικό κόστος και επηρεάζει	

					επιλογές	
	Dhaliwalm, Salomon & Smith (1982)	Συμβατή ¹	Συμβατή	Συμβατή ²		¹ Αν τα στελέχη ελέγχουν την επιχείρηση πιο πιθανό να έχουν προγράμματα επιβράβευσης ² Με πιθανότητα 0,15
	Holthausen (1981)				Μη συμβατή με την υπόθεση ότι εταιρίες με λίγα αποθέματα πληρωτέων υποχρεώσεων ακολουθούν την σταθερή μέθοδο	
6. Αποθέματα	Hagerman & Zmijewski (1979)	Μη συμβατή		Συμβατή ¹	Συμβατή με την υπόθεση ότι ένταση κεφαλαίου και δείκτες συγκέντρωσης μετράνε πολιτικό κόστος και επιρεάζουν επιλογές. Μη συμβατή με ρίσκο μέτρησης πολιτικού κόστους και επιρρασμού επιλογών	² Με πιθανότητα 0,15
LIFO με FIFO						
7. Αποθεματικά επενδύσεων	Hagerman & Zmijewski (1979)	Συμβατή ¹		Συμβατή	Συμβατή με την υπόθεση ότι δείκτες συγκέντρωσης μετράνε πολιτικό κόστος και επιρεάζουν επιλογές. Μη συμβατή με ρίσκο μέτρησης πολιτικού κόστους και επιρρασμού επιλογών	¹ Η αποτελεσματικότητα του ελεγχου μειώνεται από το γεγονός ότι οι φόροι μπαίνουν ξανά στα κέρδη μέσα από προγράμματα επιβράβευσης
8. Κεφαλαιοποίηση παλαιών εξόδων	Hagerman & Zmijewski (1979)	Συμβατή		Μη συμβατή	Μη συμβατή με κίνδυνο και συγκέντρωση κεφαλαίου σε σχέση με τι πολιτικό κόστος και τον επιρρασμό επιλογών. Συμβατή με δείκτες συγκέντρωσης που μετράνε πολιτικό κόστος και επιρεάζουν επιλογές με πιθανότητα 0,15	

Τέλος ολοκληρώνουμε την εργασία μας παρουσιάζοντας κάποιες από τις σημαντικότερες διαφορές μεταξύ των διεθνών λογιστικών προτύπων και των ελληνικών προτύπων. Συγκεκριμένα⁸:

“Συμβάσεις Κατασκευής Έργων:

⁸ Κώστας Σεργεδάκης, Αναλυτής Praxis International, <http://www.euro2day.gr/articles/71746/>

Ο κατασκευαστικός κλάδος είναι ένας από αυτούς που θα υποστούν **από τις μεγαλύτερες τροποποιήσεις** των οικονομικών του καταστάσεων με την εφαρμογή των ΔΠΧΠ.

Πέρα από τις διαφορές που επηρεάζουν σχεδόν το σύνολο των εισηγμένων εταιριών, την επίπτωση των οποίων θα αναπτύξουμε περιληπτικά στην συνέχεια, η βασικότερη διαφορά έγκειται στη μέθοδο λογιστικοποίησης των εσόδων και των εξόδων.

Μέχρι σήμερα, η συνήθης πρακτική λογιστικοποίησης των εσόδων πραγματοποιείται **με βάση τις τιμολογήσεις** οι οποίες αναγνωρίζονται από τις αντίστοιχες πιστοποιήσεις εκτέλεσης των έργων. Με βάση την μέθοδο αυτή, το κόστος αναγνωρίζεται στην χρήση την οποία πραγματοποιείται, ενώ δεν αναγνωρίζονται οι τυχόν μελλοντικές ζημιές.

Με βάση τα ΔΠΧΠ, τα συμβατικά έσοδα και έξοδα θα πρέπει να αναγνωρίζονται με βάση το ποσοστό ολοκλήρωσης του έργου (percentage of completion). Ενδεχόμενη ζημιά από την σύμβαση κατασκευής επιβαρύνει άμεσα τα αποτελέσματα.

Λογιστικός Χειρισμός Κοινοπραξιών:

Η δυνατότητα που παρέχουν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα μη ενοποίησης των κοινοπραξιών έρχεται σε αντίθεση με τον τρόπο τον οποίο **χειρίζονται λογιστικά τις κοινοπραξίες** τα ΔΠΧΠ.

Στην περίπτωση που υπάρχει κοινά ελεγχόμενη οικονομική μονάδα (κοινοπραξία), η οποία μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή, εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του κοινοπρακτούντος. Οι συμμετοχές σε κοινοπραξίες απεικονίζονται, είτε με την μέθοδο της αναλογικής ενοποίησης, είτε με

την μέθοδο της καθαρής θέσης όπως αυτή εφαρμόζεται για την απεικόνιση των συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις.

Ενσώματα Πάγια:

Το IAS 16, προβλέπει ότι τα οικοπέδα και κτίρια αποτιμώνται είτε στην αξία κτήσεώς τους ή στην τρέχουσα τιμή αγοράς (όπως αυτή προσδιορίζεται από ανεξάρτητους επαγγελματίες εκτιμητές σε τακτά χρονικά διαστήματα, Fair Value).

Η τυχόν προκύπτουσα υπεραξία, καταχωρείται απευθείας στην καθαρή θέση της εταιρίας, μετά την αφαίρεση των αναβαλλόμενων φόρων, ενώ οι ζημιές στα αποτελέσματα χρήσης.

Κατά την αρχική εφαρμογή των ΔΠΧΠ υπάρχει η δυνατότητα, με βάση το IFRS 1, ως κόστος κτήσεως να αναγνωρισθεί το Fair Value. Εκτιμούμε ότι αρκετές εταιρίες θα ακολουθήσουν αυτήν την επιλογή που τους δίνεται σύμφωνα με την όποια η απόκλιση από την αναπόσβεστη αξία του παγίου καταχωρείται στα κέρδη εις νέον.

Οι εταιρίες ακολουθώντας την μέθοδο της αναπροσαρμογής των κτιρίων και των οικοπέδων θα επιβαρυνθούν με φόρο, για ενδεχόμενες υπεραξίες, της τάξεως του 8% και 2% αντίστοιχα. Εκτιμούμε ότι αρκετές εταιρίες θα επιδιώξουν την αύξηση της αξίας των οικοπέδων χωρίς να επιδιώξουν από την άλλη πλευρά μεγάλη αύξηση των κτιρίων, αφενός λόγω της προαναφερόμενης φορολογικής διαφοράς και αφετέρου λόγω του γεγονότος ότι δεν επιβαρύνονται τα μελλοντικά αποτελέσματα με επιπλέον αποσβέσεις.

Επισημαίνουμε, ότι οι αποσβέσεις με βάση τα ΔΠΧΠ υπολογίζονται σύμφωνα με την ωφέλιμη ζωή του παγίου και όχι με βάση τους συντελεστές που προβλέπονται από το ΠΔ/299. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι λογιστική επιμήκυνση της ωφέλιμης

ζωής του παγίου σε ποσοστό μεγαλύτερο από την αναπροσαρμογή της αξίας του θα έχει θετική επίδραση στα αποτελέσματα από την εφαρμογή των ΔΠΧΠ.

Υπεραξία (Goodwill) :

Η υπεραξία με βάση τα ΔΠΧΠ καταχωρείται ως μη αποσβέσιμο περιουσιακό στοιχείο υποκείμενο σε τακτά χρονικά διαστήματα και με βάση την χρήση χρηματοοικονομικών μοντέλων, σε έλεγχο απομείωσης της αξίας του (impairment testing).

Η μείωση της υπεραξίας επιβαρύνει τα αποτελέσματα της εταιρίας. Αρνητική επίδραση αναμένεται να παρουσιαστεί σε ομίλους που έχουν αρκετές συμμετοχές και κάποιες από αυτές έχουν υποστεί πραγματική μείωση της αξίας τους. Κατά την αρχική εφαρμογή των ΔΠΧΠ η απομείωση της υπεραξίας των συμμετοχών θα επιβαρύνει τα κέρδη εις νέον.

Προβλέψεις αποζημίωσης προσωπικού - Παροχές σε Εργαζόμενους:

Μια από τις βασικότερες προβλέψεις είναι η δαπάνη αποζημίωσης για έξοδο του προσωπικού από την υπηρεσία. Με βάση τα ΔΠΧΠ στο τέλος κάθε οικονομικής χρήσης οι εταιρίες θα πρέπει να πραγματοποιούν αναλογιστική μελέτη προσδιορίζοντας το ποσό που θα πρέπει να καταβάλλουν μελλοντικά στο προσωπικό τους για αποζημίωση αποχώρησης λόγω συνταξιοδότησης.

Στο παραπάνω ποσό θα πρέπει να συνυπολογιστούν οποιαδήποτε πρόσθετα οφέληματα παρέχει η εταιρία (πχ ειδικά ασφαλιστικά προγράμματα, επικουρικά ταμεία, κλπ). Κατά την αρχική εφαρμογή των ΔΠΧΠ, η όποια διαφορά μεταξύ του ποσού που θα προκύψει από την αναλογιστική μελέτη και του ποσού που σχηματίζει ως πρόβλεψη η εταιρία θα επιβαρύνει τα αποτελέσματα εις νέον.

Το γεγονός αυτό αναμένεται να έχει αρνητική επίδραση στην κερδοφορία της πλειοψηφίας των εισηγμένων εταιριών (με τον τραπεζικό κλάδο να αντιμετωπίζει το

μεγαλύτερο πρόβλημα) διότι σχεδόν το σύνολο των εταιριών ακολουθώντας την φορολογική νομοθεσία σχηματίζει προβλέψεις μόνο για το προσωπικό που θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης στην επόμενη χρήση, χειρισμός για τον οποίο οι οικονομικές καταστάσεις δέχονται παρατηρήσεις από τους ορκωτούς ελεγκτές.

Προβλέψεις Επισφαλών Απαιτήσεων:

Οι προβλέψεις που διενεργούνται για επισφαλείς απαιτήσεις είναι κυρίως με βάση τις διατάξεις που ορίζει η φορολογική νομοθεσία, ενώ με βάση τα ΔΠΧΠ οι προβλέψεις θα πρέπει να απεικονίζουν την πραγματική απώλεια με βάση τις εκτιμήσεις της διοίκησης.

Στην πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ, η ύπαρξη επισφαλών απαιτήσεων θα επιβαρύνει τα κέρδη εις νέον, ενώ στις μεταγενέστερες χρήσεις θα επιβαρύνει τα κέρδη χρήσεως. Όσον αφορά τις τράπεζες κάνοντας χρήση του σχετικού φορολογικού νόμου σχημάτιζαν πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων με συντελεστή 1% επί του μέσου ετήσιου υπολοίπου του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων (με εξαίρεση τα δάνεια που χορηγήθηκαν σε δημόσιες επιχειρήσεις, οργανισμούς και ΝΠΔΔ ή είναι εγγυημένα από το Κράτος).

Επιπλέον, τα υπόλοιπα δανείων παρακολουθούνται συστηματικά και τα δάνεια που θεωρούνται ανεπίδεκτα εισπράξεως, διαγράφονται μέσα στον χρόνο από την αντίστοιχη πρόβλεψη (αποθεματικό). Με βάση τα ΔΠΧΠ επιβάλλεται ο σχηματισμός προβλέψεων που κατά την εκτίμηση της διοίκησης και με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες θα καλύπτουν τις πιθανές απώλειες από επισφαλείς απαιτήσεις.

Αποτίμηση Χρεογράφων – Ομολόγων:

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα ισχύοντα κατά το τέλος της χρήσεως, το σύνολο των χρεογράφων, ανεξάρτητα από το αν υπάρχει πρόθεση ρευστοποίησης ή διατήρησης αυτών υπό μορφή επένδυσης, αποτιμούνται στην συνολικά χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσεως και τρεχούσης.

Σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ απαιτείται ο διαχωρισμός του χαρτοφυλακίου χρεογράφων σε εμπορικό (Αποτιμώμενα σε εύλογη αξία χρεόγραφα με μεταβολές καταχωρούμενες στα αποτελέσματα – σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται και τα παράγωγα εφόσον δεν αποκτήθηκαν για αντισταθμιστικούς λόγους), επενδύσεις που κατέχονται μέχρι την λήξη τους (πχ ομόλογα - με επίδραση στα αποτελέσματα) και στην κατηγορία διαθέσιμα προς πώληση (με επίδραση των μεταβολών στα ίδια κεφάλαια).

Η διαφοροποίηση αυτή αναμένεται να έχει σε μεγάλο βαθμό επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών και των ασφαλιστικών εταιριών.

Μακροπρόθεσμές απαιτήσεις εισπρακτέες:

Αρνητική επίδραση τόσο στον κύκλο εργασιών όσο και στα λειτουργικά περιθώρια κέρδους (EBITDA) αναμένεται να επιφέρει η εφαρμογή των ΔΠΧΠ στις εμπορικές εταιρίες που εφαρμόζουν επεκτατική πιστωτική πολιτική.

Διότι οι πιστώσεις θα πρέπει να προεξοφλούνται και θα καταχωρούνται στον κύκλο εργασιών στην προεξοφλημένη τους αξία, ενώ για κάθε έτος πίστωσης η εταιρία καταγράφει στα αποτελέσματά της τους αναλογούντες τόκους.

Έξοδα εγκατάστασης - (Άυλα) περιουσιακά στοιχεία – Δαπάνες πολυετούς απόσβεσης:

Με βάση τα ΔΠΧΠ δεν αναγνωρίζονται κατά κανόνα έξοδα εγκατάστασης ή πολυετούς απόσβεσης, ως εκ τούτου κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ το αναπόσβεστο κόστος τους θα διαγραφεί από τα κέρδη εις νέον. Έτσι εταιρίες οι

οποίες παρουσιάζουν υψηλό αναπόσβεστο (άυλων) στοιχείων ενεργητικού αναμένεται να έχουν σημαντική επίδραση κατά την αρχική εφαρμογή των ΔΠΧΠ.

Ένας κλάδος εισηγμένων στο ΧΑ εταιριών που αναμένεται να έχει επίδραση από την εφαρμογή του εν λόγω προτύπου είναι αυτός της πληροφορικής όπου σε αρκετές περιπτώσεις οι εταιρίες πληροφορικής παγιοποιούν έξοδα τα οποία αφορούν έρευνα και ανάπτυξη και τα οποία είναι πιθανόν να μην πληρούν τα αυστηρά κριτήρια του IAS 38.

Λογιστικός Χειρισμός Leasing:

Κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ, όλα τα στοιχεία των παγίων που έχουν αποκτηθεί με Leasing και χαρακτηρίζονται ως χρηματοδοτική μίσθωση (Financial Leasing), καταχωρούνται αναδρομικά στο πάγιο ενεργητικό και οι όποιες ενδεχόμενες διαφορές προκύψουν καταχωρούνται στα κέρδη εις νέον. Επισημαίνουμε ότι αν η διάρκεια ζωής του παγίου είναι μεγαλύτερη από την διάρκεια της σύμβασης τότε η εφαρμογή του IAS 17 έχει θετική επίδραση στα κέρδη εις νέον.

Η εφαρμογή του εν λόγω προτύπου θα βελτιώσει τα λειτουργικά κέρδη (EBITDA) των εταιριών, ενώ από την άλλη πλευρά θα επηρεάσει τον ισολογισμό αυξάνοντας το δανεισμό και όλους τους δείκτες που συνδέονται με την δανειακή επιβάρυνση των εταιριών.

Αναβαλλόμενη Φορολογία:

Κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ, ο φόρος που αντιστοιχεί στις προσωρινές διαφορές μεταξύ λογιστικών και φορολογικών εσόδων / εξόδων καταχωρείται στα κέρδη εις νέον.”

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- Ιγνατιάδης, Ι. Αριστοκλής (1989) Χρηματοοικονομική Λογιστική, Τεύχος Ι & ΙΙ, Θεσσαλονίκη 1989
- Σακελλής Ι. Εμμανουήλ, (2002), Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ανάλυση και εφαρμογή σε συνδυασμό με το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο και την εμπορική και φορολογική νομοθεσία, Εκδόσεις Ε. Σακελλή, Αθήνα 2002
- Φίλιος, Βασίλειος Φ. (1996), Χρηματοοικονομική Ανάλυση, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1996
- Φίλιος, Βασίλειος (2003), Δημιουργική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2003.

Ξένη βιβλιογραφία

- Accounting Standards Committee (1990), «Accounting for acquisitions and mergers», Proposed Statement of Standard Accounting Practice/pSSAP.
- Elton J. Edwin. Gruber J. Martin (1995) Modern Portfolio theory and investment analysis, Fifth Edition, John Wiley & Sons, Inc, 1995
- Gerboth, D.L. (1973), Research, intuition and politics in accounting inquiry, The accounting Review, July 1973
- Griffiths, I. (1992), Creative Accounting – How to make your profits what you want them to be, Cox & Wyman Limited, London.
- Levitt, Arthur (1988). A practical Guide to creative accounting, Kogan Page Limited.

- Naser, K..M. (1993), Creative Financial Accounting, Prentice Hall International UK) Limited.
- Oriol Amat, John Blake, Jack Dowds, (1999), The ethics of creative accounting, Journal of Economic Literature, Economic Working Papers, 1999
- Smith, Terry (1992), Accounting for Growth, Random House UK Limited.
- Patricia M. Dechow, Richard G. Sloan (1991), Executive incentives and the horizon problem, Journal of accounting and Economics 14,p.51-89
- Jennifer Francis, Katherine Schipper, Linda Vincent (2002), Earning Announcement and competing information, Journal of Accounting and Economics 33,p.313-342
- R.L.Watts & J.L.Zimmerman (1986), Positive accounting Theory, Prentice-Hall, New Jersey,USA

Ιστοσελίδες

- www.iasb.org
- www.fasb.org
- www.iasplus.com
- www.naftemporiki.gr
- <http://tovima.dolnet.gr>